

LATVIJAS UGUNSDZĒSĪBAS HRONOLOĢIJA

Pirmsākums

13. gs. arheoloģiskie izrakumi un dokumenti liecina par postošiem ugunsgrēkiem Rīgā. Pilsētnieku mājokļi bija būvēti ļoti blīvi, ar sētas tipa raksturu. 13.gs. beigās Rīgā veidojās jauni apbūves principi, ko reglamentēja pirmie pilsētas **1293.**gada būvnoteikumi. Saskaņā ar noteikumiem ēkas bija jāizvieto stingri gar ielu, gan pieļaujot namus celt tieši līdzās, izdevumus par kopīgo starpsienu sedzot abiem namīpašniekiem. Diemžēl, šos noteikumus regulāri pārkāpa. Ilgu laiku pilsētas būvniecības tendences noteica lētais un viegli iegūstamais būvmateriāls- koks. 1689. gada ugunsgrēks, kad Rīgā nodega 235 koka ēkas, 93 mūra celtnes un izdega aptuveni viena trešdaļa pilsētas, no jauna aktualizēja ugunsdrošas būvniecības nepieciešamību.

Periodiski lieli ugunsgrēki postīja Rīgu un tās lauku novadus, 1489.,1576.,1677.gados .(Feodālā Rīga ,Rīga „Zinātne” 1978).

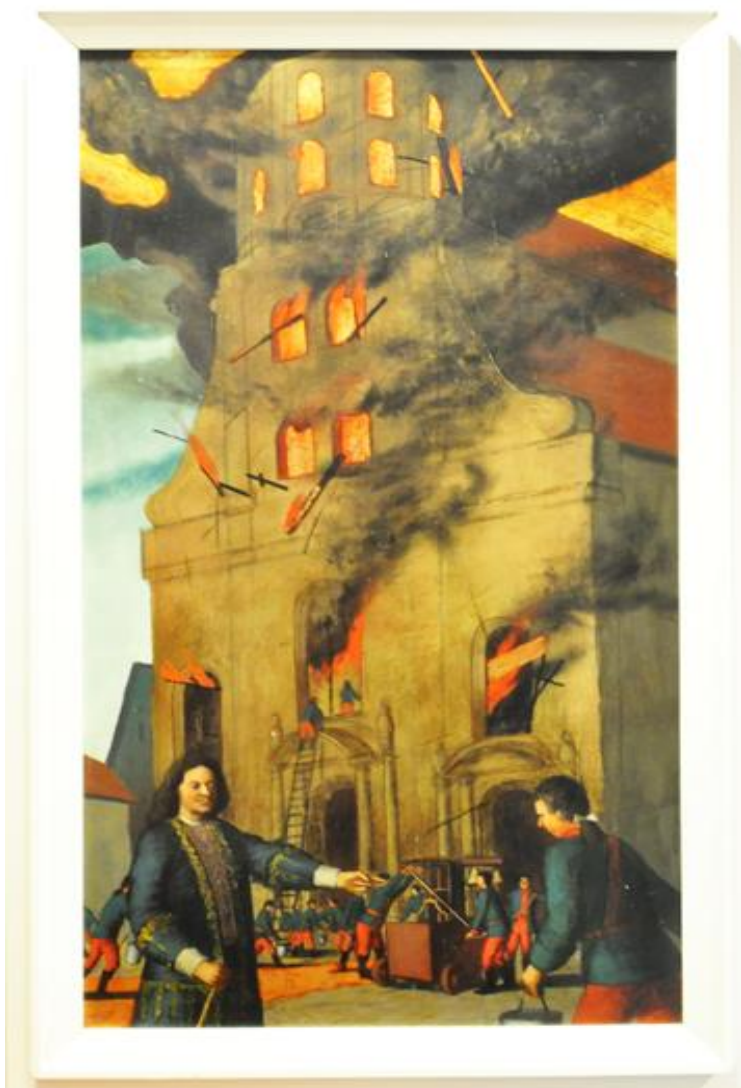
Attīstoties pilsētām, radās nepieciešamība gādāt par ugunsdrošību un ugunsdzēsību, līdz ar to pilsētu pašvaldības dibināja un uzturēja speciālas ugunsdzēsēju komandas.

1649.g. Krievijā izdots „Соборное уложение” noteica daudzus ugunsdrošības pamatprincipus un tiesiskās atbildības nosacījumus par izraisītiem ugunsgrēkiem;

1701.g. Izdots Pētera I dekrēts par koka apbūves aizliegšanu, veicinot ugunsdrošu būvniecību;

1711.g. Krievijā izdots Pētera I dekrēts par karavīru iesaistīšanu ugunsgrēku dzēšanā. 1721. gadā, kad Pēteris I iekaroja Rīgu, kara cietoksnī nodibināja kara ugunsdzēsēju brigādi, ko apgādāja ar laikmetam atbilstošu tehniku, komanda pastāvēja līdz 1855.gadam.

Ir ziņas, ka Pētera baznīcas torņa ugunsgrēka laikā 1721. gadā kopā ar armijas spēkiem ugunsgrēka dzēšanā piedalījies pats Krievijas cars Pēteris I.

Jura Utāna glezna „Pēteris I un armija dzēs ugunsgrēku Pēterbaznīcā Rīgā 1721.gadā” (LUM 7137)

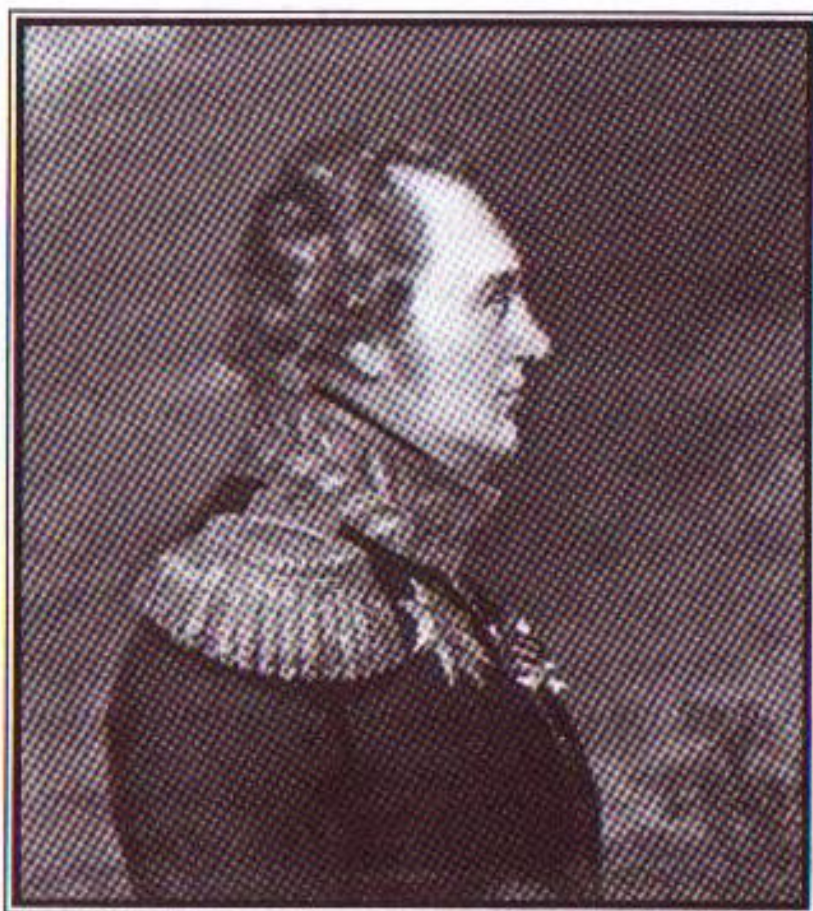
Pirmo reizi vēstures avotos Pētera baznīca minēta 1209.gadā.

Pēc R.Bindešu projekta un viņa vadībā torņa smailes būvniecība pabeigta 1690.gada maijā, tajā laikā tā bija augstākā (64,5 m) koka konstrukcija pasaulē. Baznīcas torni postījuši ugunsgrēki un zibens 1576.,1677.,1721. un 1941.gadā.

Baznīcas daļēja izpēte un atjaunošana sākās drīz pēc Otrā pasaules kara, torņa atjaunošanu pabeidza 1970.gadā. Torņa smailē uzlika vara gaili ,torņa bumbā noglabāja dokumentus par veiktajiem restaurācijas darbiem.

1812. gada Tēvijas kara laikā Rīga stipri cieta no ugunsnelaimēm. Ņemot vērā, ka Rīgas nocietinājumi uzcelti pārāk tuvu priekšpilsētu namiem, pretinieks varēja netraucēti izvietot artilērijas pozīcijas un tiešā tēmējumā apšaudīt nocietinājumus. Militāri- taktisku apsvērumu dēļ bija izstrādāts plāns Rīgas pilsētas Maskavas un Pēterburgas priekšpilsētu nodedzināšanai gadījumā, ja

francūži pa labo krastu tuvosies Rīgas cietoksnim. Saskaņā ar Rīgas militārā gubernatora ģenerālleitnanta Magnusa Gustava fon Essena pavēli Rīga piedzīvoja postošu dedzināšanu - nodega 5 baznīcas, 702 privātie nami, 35 valsts ēkas un 36 noliktavas.

Иван Николаевич Эссен (Магнус Густав, 1759–1813) – русский генерал-лейтенант, военный губернатор Риги на начальном этапе Отечественной войны 1812 года. Художник Д. Доу.

1815.g. izstrādāja Rīgas lielo attīstības projektu, tā saukto Pauluči plānu. Nodedzināto priekšpilsētu atjaunošana sākās ģenerālgubernatora marķīza Filipo Pauluči vadībā. Pauluči plāns lika pamatus Rīgas priekšpilsētu plānojumam ar regulāriem kvartāliem un platām ielām. Agrāk šo nodomu īstenot traucēja priekšpilsētu apbūve, pēc lielā ugunsgrēka šis kavēklis bija zudis.

Filips Pauluči (1779-1849)

Itāliešu izcelsmes militārpersona un valsts darbinieks, Rīgas ģenerālgubernators no 1812.gada līdz 1830. gadam

No **1819.g.** līdz **1830.g.** Rīgas Rāte pieņēma saistošus būvniecības noteikumus un dzēšanas kārtību Rīgas pilsētā. *"Jaunā, revidētā un no Augstās valdības apstiprinātā uguns un ugunsgrēku dzēšanas kārtība Rīgas pilsētā, tās priekšpilsētās un viņpus Daugavas"*.

1829.g. izdoti pirmie Ugunsdrošības noteikumi Jelgavā.

1832.g. Krievijā apstiprināti „Ugunsdzēsības statūti”, nosakot ugunsdrošības normas, sodus par noteikumu pārkāpumiem, zaudējumu kompensācijas kārtību no ugunsnelaimē vainīgajām personām;

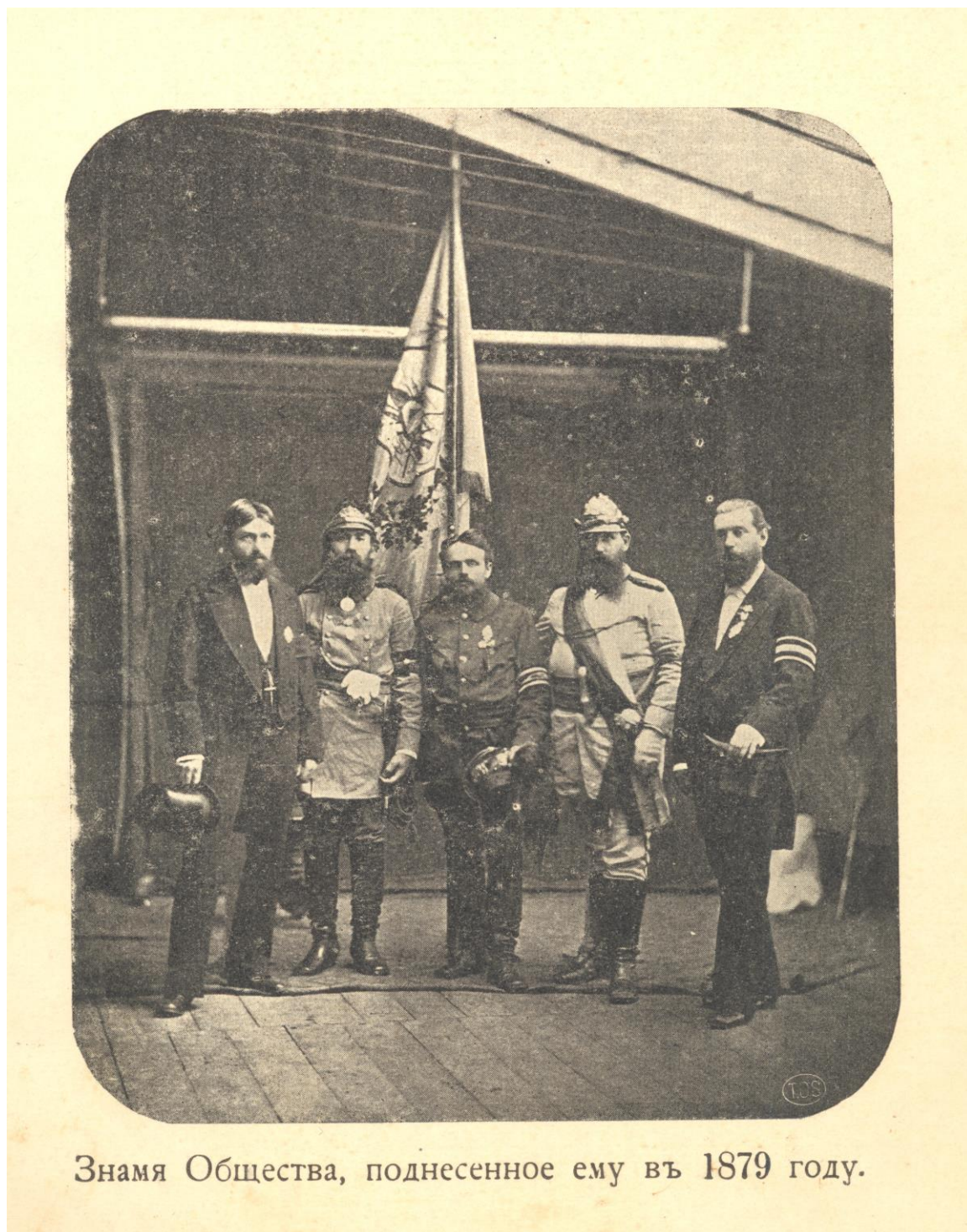
1853.-1856.gados pēc Krimas kara visā Krievijā un arī Rīgā nodibināja policijas ugunsdzēsēju komandas. Rīgā četras, kas atradās Jelgavas, Maskavas, Pēterburgas priekšpilsētās pie policijas iecirkņiem un Doma baznīcas rajonā. Policijas ugunsdzēsēju komandu darbība bija vāja.

Rīgai bija nepieciešamas labi organizētas, apmācītas, profesionālas ugunsdzēsēju komandas, kādas tai laikā darbojās Eiropas valstīs.

Kurzemes un Vidzemes pilsētās 19.gs. beigās strauji attīstījās lielrūpniecība, pieauga preču apgrozījums ostās. Rīga kļuva par Baltijā lielāko rūpniecisko pilsētu.

Augot un attīstoties pilsētām un arvien vairāk pieauga arī postošu ugunsgrēku skaits.

1845.gadā tika izveidota Latvijā pirmā, skaitliski nelielā pilsētas ugunsdzēsēju komanda Dinaburgā (Daugavpilī), kas pastāvēja līdz 1936.gadam.

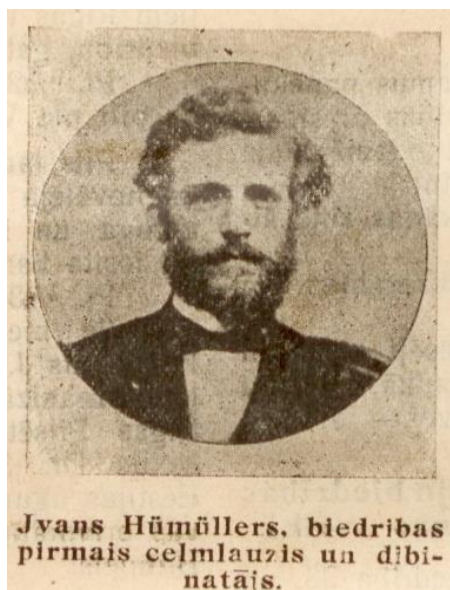
Daugavpilī 1876.gadā nodibināja brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību

Nepietiekoša tehniskā nodrošinājuma un zemā profesionālās sagatavotības līmeņa dēļ četras Rīgas policijas ugunsdzēsēju komandas apliecināja bezspēcību cīņā ar 1864.gada vasaras lielajiem ugunsgrēkiem Maskavas (tagadējās Latgales) priekšpilsētā, līdz ko aktīvākie tautsaimniecības nozaru pārstāvji un izglītotākie pilsētas iedzīvotāji saprata, ka neefektīvās ugunsgrēku dzēšanas sistēmas vietā Rīgā ir jāveido kaut kas jauns.

1864.gada 19.novembrī notika ugunsdzēsēju biedrības sanāksme, kurā par biedrības priekšsēdētāju ievēlēja ierēdni Ivanu Himilleru (1835-1876).

1865.gada 15.februārī apstiprināja biedrības statūtus un Rīgas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība uzsāka savu darbību – vāca ziedojumus, iegādājās nepieciešamo aprīkojumu, organizēja apmācības un izveidoja četras nodaļas. Par saziemotiem līdzekļiem nopirka ugunsdzēsēju „šprici” pie tā laika pazīstamā sūkņa konstruktora vācu inženiera Kārļa Meca Heidelbergā, kurš pats ieradās Rīgā un demonstrēja sava izgudrojuma priekšrocības.

1865.gada 17.maijā Rīgas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības komandas pirmo reizi izbrauca uz ugunsgrēka dzēšanu Aleksandra ielā (tagad Brīvības iela). Pirmā ugunsgrēka vietā ieradās komanda no Vidzemes priekšpilsētas, tad Rātslaukumā izvietotā komanda. Rīgas brīvprātīgie ugunsdzēsēji atvēra jaunu vēstures lapaspusi cīņā ar ugunsgrēkiem, ieliekot pamatus organizētai ugunsgrēku dzēšanas kārtībai.

Ivans Himillers (1835-1876)

Ar laiku Rīgas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības (dib.1865.g.) darbība koncentrējās Rīgas rātslaukumā esošajā ēkā. Ar katru gadu biedrība ieguva arvien lielāku sabiedrības atbalstu, kas ļāva iegūt bagātīgus pabalstus un dāvinājumus un tādējādi attīstīt tehnisko aprīkojumu – iegādāties rokas un tvaika sūkņus, mehāniskās kāpnes un šļūtenes. Arī Anna Ģertrūde Vērmāne (1750-1827) dāvinājusi Rīgas pilsētai ne tikai zemes gabalu parka ierīkošanai, bet arī ziedojusi līdzekļus ugunsdzēsēju sūkņa iegādei.

1867.gadā Rīgas – Daugavpils dzelzceļa pārvalde Rīgas BUB (dib.1865.g.) nodeva pirmo tvaika „šļirci”(sūkni) noliktavu apsargāšanai sarkano spīķeru rajonā (šodien Spīķeru un Centrāltirgus raj.).

1876.gadā biedrība iegādājās vēl vienu Beļģijā ražotu tvaika sūkni un 1878.gadā pirmās mehāniskās trepes.

Aiz Melngalvju nama kreisā pusē redzams ugunsdzēsēju depo.

Atjaunotais komplekss šodien (A. Vinka foto)

Rīgas BUB(dib.1865.g.) Rātslaukumā esošais depo

Sagrautais Melngalvju nams un apkārt esošās ēkas

(1941. gadā, naktī no 28. uz 29.jūniju Rātslaukums tika pārvērsts drupās: cieta Sv.Pētera baznīca, Rātsnams, Melngalvju nams un ugunsdzēsēju depo, kas ietilpa šo ēku kompleksā. Pēc kara, padomju laikā, tika atzīts, ka namu un apkārtējās ēkas atjaunot nav lietderīgi- 1948.gadā tās tika uzspridzinātas un drupas novāktas).

Averss (agrāk teiktais – oficiālā puse)

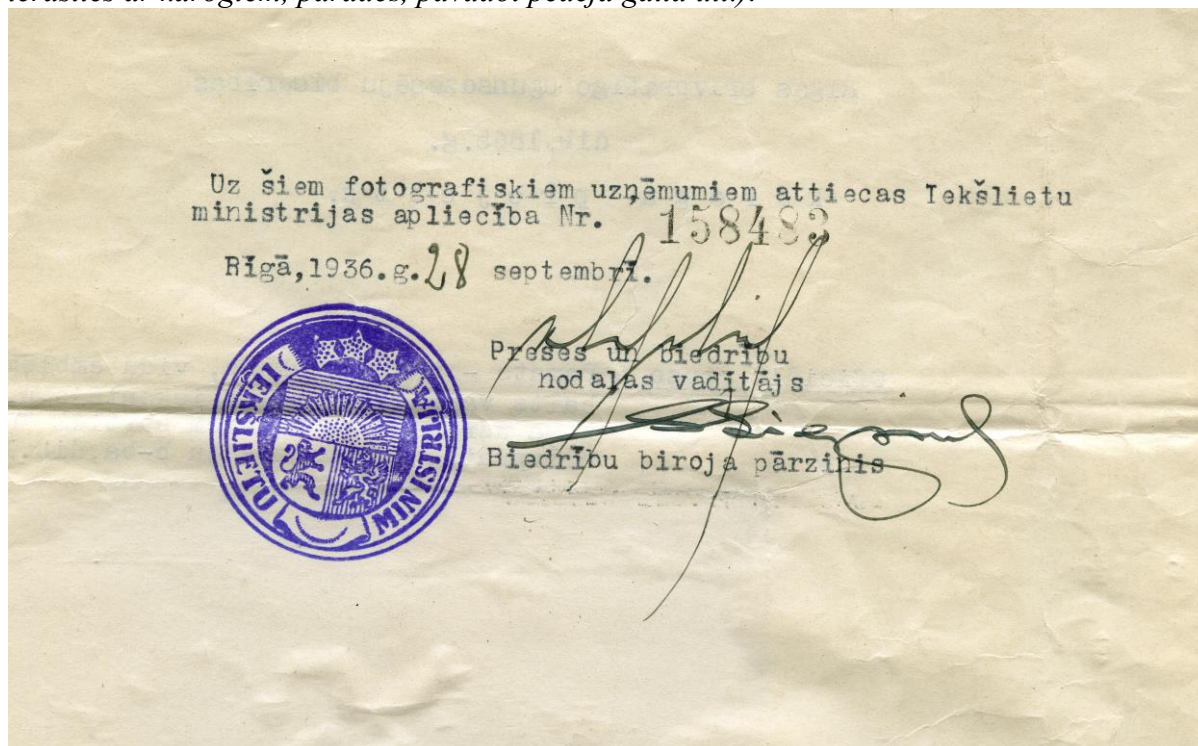

Reverss (idejiskā puse)

1868.gadā Rīgas BUB (dib.1865.g.) izgatavoja savu pirmo karogu. Rīgas BUB Dāmu komiteja dāvināja skaistu zīda audumu. Līdzekļus karoga izgatavošanai ziedoja 200 Rīgas kundzes, 30 ietekmīgāko dāmu vārdi iegravēti karoga kāta uzgalī. Jau 1868.gadā Rīgas BUB ar savu jauno karogu

devās uz Rēveles (Tallina) Brīvprātīgās ugunsdzēsēju biedrības sešu gadu jubileju. Karoga oriģināls glabājas Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejā.

Pēc laika un nolietojanās pakāpes karogus izgatavoja no jauna. Karogiem tolaik bija daudz lielāks pielietojums (valsts svētkos, biedrību jubilejās-ielūgumā atgādinājums ierasties ar karogiem, parādēs, pavadot pēdējā gaitā utt.).

Karogs atkārtoti izgatavots 1936.gadā. Iekšlietu ministrijas apliecība Nr.158482, Rīga, 1936.g.28.septembrī.

Jelgavas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības dibinātājs Ādolfs Eduards Prāls

1865.gadā sarosījās arī jelgavnieki un izveidoja Jelgavas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību, par biedrības priekšsēdētāju kļuva maiznieks Ādolfs Eduards Prāls, kurš trīs mēnešus stažējās Heidelbergas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībā Vācijā. Biedrību dibinātāji iepriekš iepazinās ar Vācijas un Rēveles (Tallinas) ugunsdzēsēju biedrību pieredzi. Pirmā pasaules kara priekšvakarā Latvijas teritorijā darbojās vairāk nekā 90 brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības.

Limbažu brīvprātīgie ugunsdzēsēji pie savas ēkas pilsētas parkā, 19.gs.beigas

Viens no vecākajiem Latvijas ugunsdzēsēju depo Liepājā, Jelgavas ielā 41

Līdz **1880.** gadu sākumam Rīgas BUB bija vienīgā organizācija, kas vissekmīgāk cīnījās ar ugunsgrēkiem Rīgā. Lielu uzmanību biedrība pievērsa apmācībai. Visaugstāk tika vērtēti kāpēji un stobrveži. Novērtēja skursteņslaucītāju, mūrnieku un citu amatnieku amata prasmes.

19. un 20. gadsimtu mijā, attīstoties rūpniecībai un tirdzniecībai, pieauga iedzīvotāju skaits Rīgā, sasniedzot 300 000 cilvēku. Auga arī Liepāja, Jelgava, Daugavpils. Veidojās ekonomiskās rūpniecības, amatniecības un administratīvie centri, labiekārtotu dzīvojamo namu kvartāli. Pie lielajiem rūpniecības rajoniem veidojās strādnieku nomales.

Ugunsgrēks Rīgas vācu teātrī, tagadējā Latvijas Nacionālās operas ēkā, 1882.gada 14.jūnijā

1882.gadā Rīgas pašvaldības iestādes pieņēma sabiedrisko ugunsdrošības programmu, kurā paredzēja būtisku tālāko nozares attīstību. No 1883.gada uzsāka reorganizēt ugunsdzēsību pilsētā, pārņemot pārraudzību par “skrejošo kolonnu” un visām četrām policijas komandām. Virsvadība arvien vēl palika policijas rokās, bet tiešā vadība nodota “skrejošās kolonnas” brandmeisteram (atsevišķas ugunsdzēsēju nodaļas priekšnieks) Henriham Kleingarnam.

Lai ugunsdzēsība kā nozare varētu sekmīgi attīstīties, bija jāuzbūvē ugunsdzēsēju depo. Laikā no 1886.gada līdz 1902.gadam, pēc Rīgas pilsētas arhitekta Reinholda Šmēlinga (1840-1917) projekta uzbūvēja četrus ugunsdzēsēju depo – Akmeņu ielā 17, Matīsa ielā 9, Maskavas ielā 3 un Ludzas ielā 24. Trīs no šiem depo darbojas arī šobrīd.

Dzēšanas rīku pārvadāšanai bija jāuztur samērā liels zirgu parks, katrā nodaļā bija rati rīku un sūkņu pārvadāšanai, kā arī dažas mucas.

1903.gadā iegādātas jau 24 m garas ar zirgiem pārvietojamas Magirus trepes.

19. gs. un 20. gs. mijā Rīgā ugunsdzēsībā nodarbināti vidēji 105 darbinieki (80 policijas ugunsdzēsēji un 25 pilsētas ugunsdzēsēji), ievērojamu atbalstu ugunsgrēku dzēšanā sniedza brīvprātīgie ugunsdzēsēji, kuri arī centās iegādāties tā laika labāko tehniku.

1907.gada 1.janvārī Rīgas pilsēta ar valdības atļauju pilnīgi pārņēma savā rīcībā policijas militarizētās komandas un t.s. skrejošo (pārvietojamo) brīvprātīgo ugunsdzēsēju kolonnu.

Tā paša gada novembrī Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas valde griezās pie pilsētas arhitekta Reinholda Georga Šmēlinga ar lūgumu izstrādāt projektu ar darba tāmi vēl viena depo celtniecībai Hanzas ielā. Projektā bija jāparedz dzīvoklis brandmeistaram, viņa vietniekam, mašīnistam, četriem kučieriem, pieciem precētiem ugunsdzēsējiem un astoņiem neprecētiem ugunsdzēsējiem. Zirgu stalli plānoja desmit zirgiem.

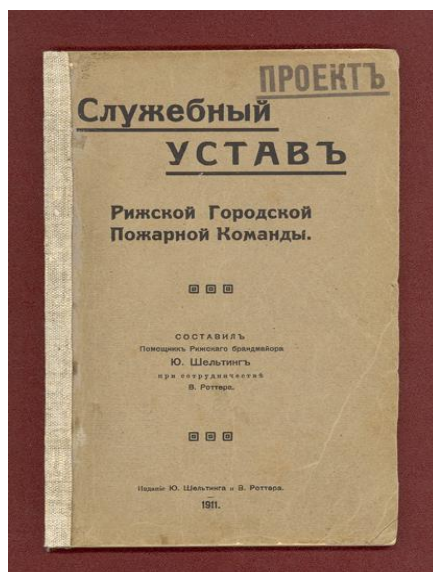
Depo Hanzas ielā 5, kas ievērojams ar savu īpatnējo sarkano ķieģeļu arhitektūras stilu, dārgi izmaksāja Rīgas pilsētai. Ēkas gludā, gaišā krāsā apmestā ārsienas daļa mijās ar sarkanu ķieģeļu mūri. Rūpīgi izveidotajam ēkas siluetam īpašu nozīmi piešķīra augstais dakstiņu jumts. Ēku vainagoja novērošanas un šļūteņu žāvēšanai paredzētais tornis ar barokāli stilizētu smaili. Depo Hanzas ielā 5 ir ļoti savdabīgs un neatkārtojams arhitektūras mākslas darbs un ir nepārvērtējami nozīmīga un daudzveidīga Rīgas būvmākslas mantojuma daļa. Darbu jaunā ugunsdzēsības nodaļa uzsāka 1911. gada 1.janvārī.

Ugunsdzēsēju depo Hanzas ielā 5 ir Kultūras piemineklis, (*Kultūras pieminekļa Valsts aizsardzība Nr.8150*).

Hanzas ielas depo, 1930.-tie gadi

1911.gadā publicēja Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandas dienesta noteikumu projektu.

Projekts noteica, ka pilsētas ugunsdzēsēju komandu uztur Rīgas pilsēta un „tās uzdevums ir pasargāt pilsētas iedzīvotāju drošību, iespēju robežās sniedzot palīdzību ugunsgrēku un citu briesmu gadījumā”. Komandas darbības apjoms aptvēra apmēram 85 verstu lielu teritoriju ar 10 tūkstoš ēkām. Pilsēta bija sadalīta piecos policijas iecirkņos: 1.pilsētas centrs, 2.Pēterburgas priekšpilsēta, 3.Maskavas priekšpilsēta, 4.Jelgavas priekšpilsēta, 5.Pēterburgas priekšpilsētas ar Daugavas salām un tirdzniecības ostas teritoriju.

Katru policijas iecirkni apkalpoja Ugunsdzēsēju komandas nodaļas, kuru izvietojums bija šāds: 1.nodaļa (galvenā) - Maskavas ielā 1a; 2.nodaļa Matīsa ielā 9; 3.nodaļa Jaroslavļas ielā 24 (tagad Ludzas iela); 4.nodaļa Akmeņu ielā 17; 5.nodaļa Hanzas ielā 5, iepretim Centrālai preču stacijai. Darbības sākumā komandā strādāja 108 darbinieki, piecos gados to skaits palielinājās līdz 129 darbiniekiem. Rīgas UK bija pakļauta sevišķai valdei, kuru ievēlēja Rīgas dome. Komandas štatos ietilpa brandmajors, brandmajora palīgi, brandmeistari, brandmeistara palīgi, mašīnisti, mehānisko kāpņu vadītāji, feldšeri, galvenais kalējs, veterinārais feldšeris, signālisti, telegrāfa mehāniķi, telegrāfisti, telegrāfa apkalpotāji un 97 ugunsdzēsēji. UK galvenā vadība - brandmajors un divi viņa palīgi ar padomdevēja tiesībām piedalījās pilsētas valdes sēdēs.

Par brandmeistariem, viņu palīgiem, brandmajora palīgiem, darbā pieņēma personas ar augstāko tehnisko vai profesionālo izglītību, ne vecākus par 30 gadiem, ar armijas rezerves virsnieka pakāpi vai noteiktu izdienu ugunsdzēsēju komandā. Mašīnistus, telegrāfa mehāniķus, kalēju, feldšerus pieņēma dienestā, ņemot vērā viņu tehnisko izglītību un darba pieredzi. Darbā

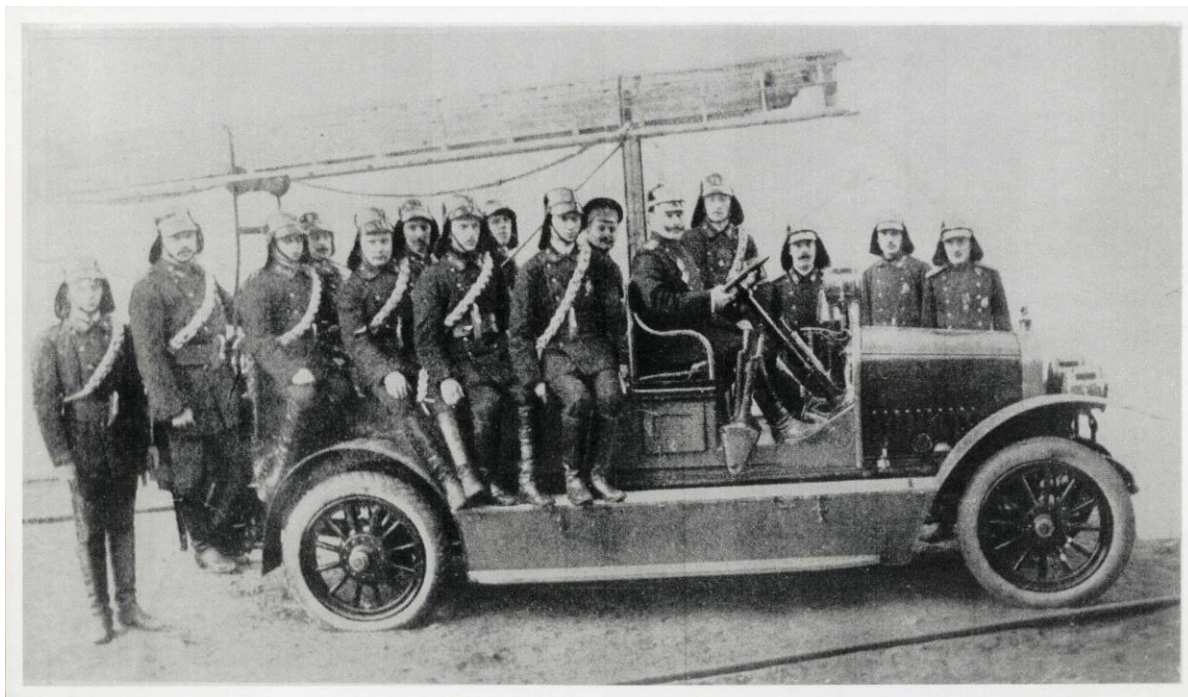
par ugunsdzēsējiem pieņēma tikai neprecētus vīriešus un ne vecākus par 30 gadiem, uzrādot dokumentus par izdienu armijā un ārsta slēdzienu par veselības stāvokli. Bez iebildumiem bija jāpilda augstākstāvošo priekšnieku pavēles un rīkojumi. Bez nodaļas vadības atļaujas ugunsdzēsēji nedrīkstēja atstāt depo telpas, brīvdienās un svētku dienās nēsāt formas tērpu nebija atļauts.

Dienesta noteikumi noteica, ka darba režīms komandas biedriem bija piecas diennaktis dežūrā, sestā brīva.

Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībās augs biedru skaits, iedzīvotāji biedrību uzturēšanai atvēlēja arvien vairāk līdzekļu. Ugunsdzēsēji rīkoja dažādus pasākumus – pilsētu parkos un laukos zaļumballes, teātra izrādes, Lieldienu un Ziemsvētku tirdziņus, kuros tirgoja garajos ziemas vakaros dāmu komitejas locekļu darinātos rokdarbus.

Arī rūpnieki un tirgotāji saprata, ka tikai ar labu tehniku un ekipējumu apgādāta ugunsdzēsēju komanda spēs pasargāt viņu īpašumu no ugunsgrēkiem.

1910. gadā Pēterā brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība pasūtīja Rīgas Vagonu rūpnīcā ugunsdzēsēju automobili “Russo-Balt”, kas ir pirmais Krievijas Impērijā ražotais automobilis, izgatavots 1912.gadā, saglabājies līdz mūsdienām, pieder Latvijas Ugunsdzēsības muzejam un Rīgas Motormuzejam, ir apskatāms Rīgas Motormuzeja ekspozīcijā.

Pirmā pasaules kara priekšvakarā Rīga bija viena no saimnieciski attīstītākajām lielpilsētām Krievijas Impērijā. Veidojās ekonomiskās dzīves un

administratīvie centri, labiekārtotu dzīvojamo namu kvartāli. Pie lielajiem rūpniecības rajoniem veidojās strādnieku nomales.

Limbažu brīvprātīgie ugunsdzēsēji 40 gadu jubilejā

Pirmā Pasaules kara sākums pārtrauca ekonomisko uzplaukumu, un Latvija kļuva par kara lauku. Toreizējā valdība bija pārliecināta, ka nāksies atstāt Rīgu, un uzsāka uzņēmumu evakuāciju, līdz aizbrauca vairāk nekā 200 000 strādnieku ar ģimenēm. Sākās mobilizācija. Arī atbilstoša gadagājuma ugunsdzēsēji saņēma iesaukšanas pavēles. Ugunsdzēsēji, kuri netika iesaukti armijā, turpināja darbu – dzēšot ugunsgrēkus un līdztekus veicot arī sargu, sanitāru un citus pienākumus.

Pēc Vācijas sakāves Rīgā sākās drudžaina politiska darbība, dažādām politiskām partijām izdevās vienoties par kopēju platformu. 1918.gada 18.novembrī Rīgā, tagadējā Nacionālajā teātrī tika pasludināta neatkarīga Latvijas Republika, tomēr prieks nebija ilgs. Pirmās boļševiku vienības bez cīņas ienāca 1918.gada 5.decembrī. Pēteris Stučka 1918.gada 17.decembrī izsludināja Latvijas Padomju valdības manifestu, ar kuru pārņēma varu.

Padomju Latvijas ugunsdzēsības revolūcijas komiteja 1919. gadā. (vidū Brandmajors Krūmiņš, labās sāteris Mežpapans)

1919.gadā P.Stučkas valdība izdeva dekrētu „Par ugunsdzēsības organizāciju Latvijā (analogi V.Ļeņina 1918.g.17.aprīļa dekrētā noteiktajam) - kas ienesa būtiskas pārmaiņas Latvijas ugunsdzēsībā.tika nacionalizēti BUB, izveidota centrālā ugunsdzēsības nodaļa un apakšnodaļas reģionos; 1918.g. un 1919.g. Latvijas padomju vara īsās pastāvēšanas laikā pievērsa uzmanību ugunsdzēsības valsts sistēmas organizēšanai. Tika izveidota ugunsdzēsēju revolucionārā komiteja (URK). Padomju Latvijas valdība Tautas saimniecības Padomes ietvaros izskatīja jautājumu par Rīgas ugunsdzēsējiem. Ugunsdzēsēju organizāciju pārziņāšanu nodeva Rīgas strādnieku Deputātu Padomes Valsts Būvniecības komisariātam, risināja jautājumus par sanitārās nodaļas izveidi, iesaukšanu armijā u.c..

1919.gada 15.martā Rīgā atklāts 1.proletāriskais ugunsdzēsēju kongress. Latvijas KP CK un partijas Rīgas komitejas kopīgajā sēdē izskatīts “Dekrēts par ugunsdzēsēju organizācijām”, tā projekts.

1919.gada 4.aprīlī Latvijas Sociālistiskās Padomju Valdības Ziņotājā publicēts “Dekrēts par aizsardzības organizāciju pret ugunsgrēkiem Latvijā”.

Latvijā vēl pabija gan lielinieki, gan bermontieši, līdz 1919.gada 11.novembrī bermontiešus no Rīgas padzina un līdz decembra sākumam Latviju atbrīvoja. Brīvības cīņu beigu posms un to noslēgums ievadīja virzību uz priekšu, uz Latvijas neatkarības atzīšanu. 1919.gada 21.jūlijā Latvija un Igaunija noslēdza līgumu par robežu noteikšanu un citiem jautājumiem, kas nozīmēja *de facto* atzīšanu.

Pēc kara galvenais uzdevums bija atjaunot Rīgas un citu pilsētu ugunsdzēsēju komandas un brīvprātīgo ugunsdzēsēju darbību visā Latvijā.

1920.gada 11.augustā tiek parakstīts Latvijas – Krievijas miera līgums, Latvija lēnām sāka atkopties. Atgriezās ļaudis no bēgļu gaitām Krievijā. Ugunsdzēsēju rindās sāka pulcēties vīri un jauni puisi. Pēc Pirmā pasaules kara un Brīvības cīņām Latvijā bija palikuši tikai seši ugunsdzēsības automobiļi, bet jau 1922.gadā ierindā bija 49 ugunsdzēsēju mašīnas.

1918. – 1919. gados gadā zeme bija izpostīta, rūpniecība sagrauta, tauta izklīdināta un pagurusi. Fabrikas, darbnīcas, zemkopju darba augļi – raža varēja pārvērsties par gruvešu kaudzi, ja uguns postošajam spēkam netiktu dots pretspars. ”Reiz iznīcinātas vērtības ir neatgūstamas”, tā rakstīja A.Daums, Jelgavas BUB virsnieks. Rīgas ugunsdzēsības darbinieku biedrības “Biedrs ” un Rīgas lielāko brīvprātīgo ugunsdzēsēju pārstāvjiem radās doma izveidot visus Latvijas ugunsdzēsējus vienojošu institūciju – ugunsdzēsēju savienību. Noorganizēja kongresa rīcības komiteju. Par komitejas priekšsēdētāju ievēlēja toreizējo brandmajoru Eiženu Leiju.

1921. gada 27.maijā lielajā Ģildē svinīgos apstākļos Latvijas Republikas iekšlietu ministrs A.Bergs atklāja Latvijas ugunsdzēsēju kongresu: *”Mēs esam nodibinājuši savu valsti, esam iztīrījuši to no ārējiem ienaidniekiem, nodrošinājuši savas robežas, tagad jāstājas pie valsts iekšējās organizēšanas”*. Apsveikumu bija atsūtījis arī Satversmes Sapulces prezidents Jānis Čakste un Ministru prezidents Kārlis Ulmanis.

Kongresa delegāti strādāja trīs dienas un trešajā dienā nolasīja rezolūciju, kurā noteica nodibināt Latvijas Ugunsdzēsēju biedrību un organizāciju savienību (LUS), izstrādāt Savienības statūtus, instrukcijas par ugunsdzēsēju pienākumiem un komandieru apmācībām, nomainīt formas tērpus (*formas tērpa nomaiņa bija jāveic līdz 1924. gadam*), noteikt biedru maksas.

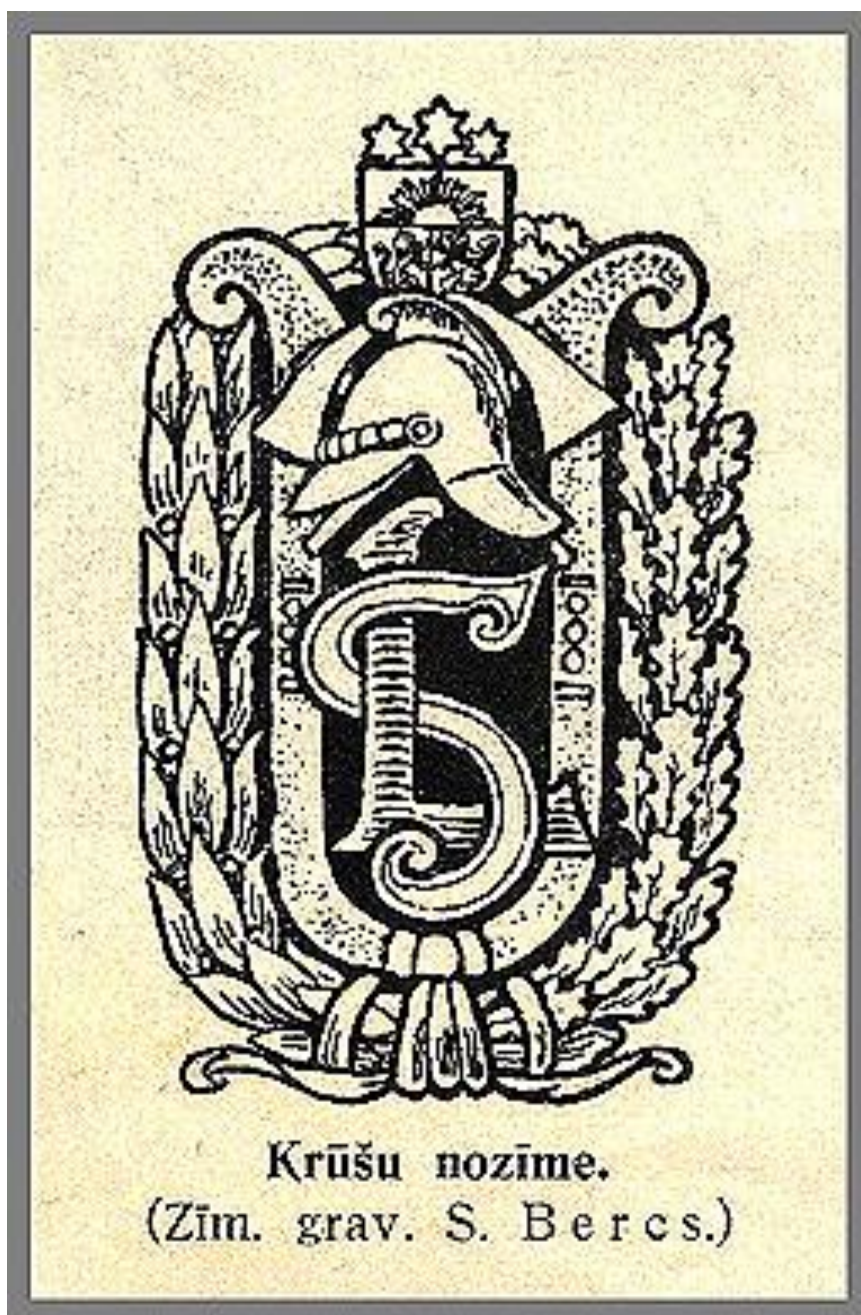
Kongresa delegāti pie Rīgas pilsētas mākslas muzeja

Tās pašas dienas pēcpusdienā Pils laukumā notika parāde, kuru pieņēma Satversmes sapulces prezidents un Iekšlietu ministrs. Svinīgos apstākļos tika iesistas piemiņas naglas karogu kātos un demonstrēta ugunsdzēsības tehnika.

J. Čakste iesit piemiņas naglu karogā

Kā piederības zīmi jaundibinātajai savienībai pirmo izgatavoja krūšu nozīmi. Tās autors bija gravieris S.Bergs. Nozīmes nēsāšanas noteikumus apstiprināja Iekšlietu ministrija.

Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju nodaļās 1921.gadā strādāja 138 darbinieki. Sakarā ar smago finansiālo stāvokli un tehnikas trūkumu 1921.gadā slēdza vienu no pilsētas ugunsdzēsēju nodaļām, proti, 2.nodaļu Ludzas ielā

Kādreizējā 2.nodaļa Ludzas ielā 24 pēc pārbūves, 2008.gads.

Maskavas ielā 1b atradās 1.nodaļa, kur bija koncentrēta Rīgas labākā ugunsdzēsības tehnika. Par pilsētas 2.ugunsdzēsēju nodaļu pārdēvēja bijušo nodaļu Akmeņu ielā. Tās aizsardzībā atradās visa Pārdaugava ar strādnieku priekšpilsētām raksturīgām īpatnībām: koka apbūvi, slikto ielu segumu, ūdensvada trūkumu tās lielākajā daļā. 3.nodaļai Matīsa ielā bija jāapkalpo agrākā Pēterburgas priekšpilsēta. 4.nodaļas darbības zona bija Sarkandaugava un tai blakus esošie rajoni. Ugunsdzēsības dienests bija pakļauts tieši pilsētas valdes loceklim – būvniecības nodaļas vadītājam Jānim Jagaram. LUS bija starpposms starp biedrībām, pilsētas ugunsdzēsējiem un valsts institūcijām. Ugunsdzēsējiem bija nepieciešams savs periodisks izdevums, kas pārstāvētu ugunsdzēsēju tiesiskās, ekonomiskās un kultūras intereses, publicētu valdības likumus, informētu par ugunsdzēsamajiem līdzekļiem, jaunāko tehnikas attīstībā, kā arī sniegtu informāciju par ugunsgrēkiem.

1922.gadā, no otrā pusgada, tika izdots mēnešraksts “Ugunsdzēsējs”. (1991.gada rudenī, sanākot kopā UGD un BUB vadībai, tika nolemts atjaunot šo profesionālo izdevumu, redaktora pienākumus uzticot Solveigai Smiltenei – Ugunsdzēsības pārvaldes ,aģitācijas un informācijas daļas vecākajai speciālistei).

1924.gadā LUS rīkoja I Latvijas uguns apkaršanas izstādi, kura iepazīstināja ar ugunsgrēku apkaršanā paveikto, jaunumiem ugunsdzēsības tehnikā, aprīkojumā un ugunsdrošību būvniecībā.

LUS statūtu 2.paragrāfs noteica, ka jāveic ugunsdzēsēju apmācība. Kursi sevišķi lietderīgi bija brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem, ņemot vērā, ka šo ļaužu pamatnodarbošanās nebija ugunsdzēsība. Arī ugunsdzēsēju komandās personāls bija nomainījies. Ekonomiskā situācija radikāli atšķīrās no tās, kāda tā bija gadsimta sākumā. Neatkarīgās Latvijas rūpniecībā pārsvarā bija vidējie un sīkie uzņēmumi. Latvijas iedzīvotāji un to īpašumi, rūpniecības uzņēmumi daudzviet palīdzību varēja gaidīt tikai no vietējām brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandām.

1925.gadā Rīgā notika pirmie kursi virsniekiem, nodaļu vadītājiem un viņu vietniekiem. Kursu programma apliecina, ka apmācība bijusi vispusīga, lekcijas un praktisko apmācību vadījuši Rīgas arodniecisko ugunsdzēsēju komandu brandmajori – praktiķi. Uzaicināti arī speciālisti no citām tautsaimniecības nozarēm. Divas kursu dienas ar Rīgas pilsētas Būvvaldes vadītāja J.Jagara un Rīgas pilsētas brandmajora A.Kiesnera (*Rīgas pilsētas brandmajors no 1923.-1937.gadam*) atļauju notikušas I Rīgas arodnieciskajā ugunsdzēsēju nodaļā, jo

šajā nodaļā bija vislabākā ugunsdzēsēju tehnika un jaunās, 1924.gadā iegādātās, autokāpnes „Magirus”. Rīgas brandmajoram A.Kiesneram bija militārā izglītība (*beidzis Vladimira Kara akadēmiju Sanktpēterburgā, vēlāk ugunsdzēsības skolu Berlīnē*), nodaļu brandmeistariem tāpat bija armijas rūdījumus un pieredze.

Kopš 1924.gada IV.ugunsdzēsības nodaļu Hanzas ielā 5 vadīja E.Lapovics, kurš bija Vācijā beidzis ugunsdzēsēju virsnieku skolu, pakāpeniski IV.nodaļa kļuva par vienu no modernākajām Latvijā. Nodaļā bija viss, kas nepieciešams kursu apmācībām – laba tehnika, šļūteņu mazgātava un žāvēšanas tornis, pretdūmu masku un galdniecības darbnīcas, foto laboratorija un laboratorija ugunsdzēsējiem nepieciešamo ķīmisko vielu izgatavošanai.

Treniņš – nolaišanās ar virvi no trešā stāva

Nodaļā varēja nodrošināt bāzi pretgaisa aizsardzības un LUS virsnieku apmācības kursiem. Šeit bija labi aprīkoti mācību kabineti un plašs pagalms ar visu izmēģinājumiem nepieciešamo.

1926.g. septembrī konferencē Rīgā izveidota Baltijas valstu ugunsdzēsības organizāciju apvienība. 1925.gadā Rīgā bija ieradusies Igaunijas brīvprātīgo ugunsdzēsēju delegācija, lai piedalītos Rīgas BUB 60 gadu pastāvēšanas svētkos. Tikšanās reizē izskanēja doma – sadarboties abu valstu starpā, lai

kopīgi veiktu lielo uzdevumu ar devīzi: "Valstij par godu , tuvākam par palīgu". Septembrī Tallinā, pēc Igaunijas ugunsdzēsēju biedrību un organizāciju savienības ierosinājuma, sanāca priekškonference, kuras uzdevums bija nodibināt Baltijas valstu ugunsdzēsēju apvienību. Šajā konferencē tikās visu trīs Baltijas valstu pārstāvji. No Latvijas konferencē piedalījās LUS priekšsēdētājs A.Ērglis un adjutants M.Vasiļevskis. Vienbalsīgi atzina, ka patstāvību ieguvušām valstīm jārod kopēji ceļi, lai uzlabotu ugunsdrošības stāvokli Baltijā. Apvienības mērķi – uzturēt draudzīgus sakarus savā starpā un ar citu valstu ugunsdzēsēju savienībām, sniegt vajadzīgo palīdzību Savienības biedriem kultūras, tiesiskā un materiālā jomā, saskaņot pastāvošos un izdodamos likumus par ugunsdzēsību un uguns aizsardzību.

Baltijas valstu ugunsdzēsēju savienības krūšu nozīme aversā

Konference pieņēma kopīgus statūtus un ievēlēja biroju. Konferencē piedalījās 15 delegāti – no katras valsts pa pieciem. Šim pasākumam par godu tika izgatavota krūšu nozīme.

Kārtējā Savienības konference Pērnāvā, 1933. gadā

Pēdējā Savienības konference notika Kauņā 1939. gadā, kur Latvijas pārstāvji J. Orleāns (būvniecības departamenta tehniskās padomes loceklis) uzstājās ar referātu “ Ugunsdrošības veicināšana Latvijas būvniecībā” un A. Strekāvins (LUS valdes loceklis, žurnāla “Ugunsdzēsējs” redaktors, LUS valdes loceklis) ar referātu “Ugunsdzēsēju vienību sagatavošana kara laika apstākļos”.

1929. gada 26. jūnijā Parīzē Latvijas ugunsdzēsējus uzņem CTIF (*Latvijas dalība CTIF atjaunota 1992. gada 25. sept.*). Visrespektablākā starptautiskā ugunsdzēsēju organizācija ir CTIF – „Starptautiskā ugunsgrēku novērošanas un dzēšanas tehniskā komiteja”. CTIF dibināta 1901. gadā Parīzē. 1987. gadā Rīgā notika CTIF Izpildkomitejas sēde, ko organizēja CTIF locekle - PSRS.

1930. gada 5. decembrī Saeima pieņēma Ugunsgrēku apkarošanas likumu, ko 1930. gada 16. decembrī izsludināja Valsts Prezidents Alberts Kviesis. Likums noteica, ka ugunsgrēku apkarošana ir Iekšlietu ministrijas kompetencē, konkrēti- pakļauta Iekšlietu ministrijas Būvniecības pārvaldei, kuras ietveros darbojās ugunsgrēku apkarošanas padome un ugunsgrēku apkarošanas inspektors. Padomē darbojās deviņi locekļi (Būvniecības pārvaldes priekšnieks vai viņa vietnieks, Finanšu, Iekšlietu ministrijas, LUS pārstāvis. Šis likums atcēla cariskās Krievijas laikā pieņemtos likumus ugunsdrošībā.

Pirmajam Latvijas republikas ugunsapkarošanas likumam bija šādas sadaļas:

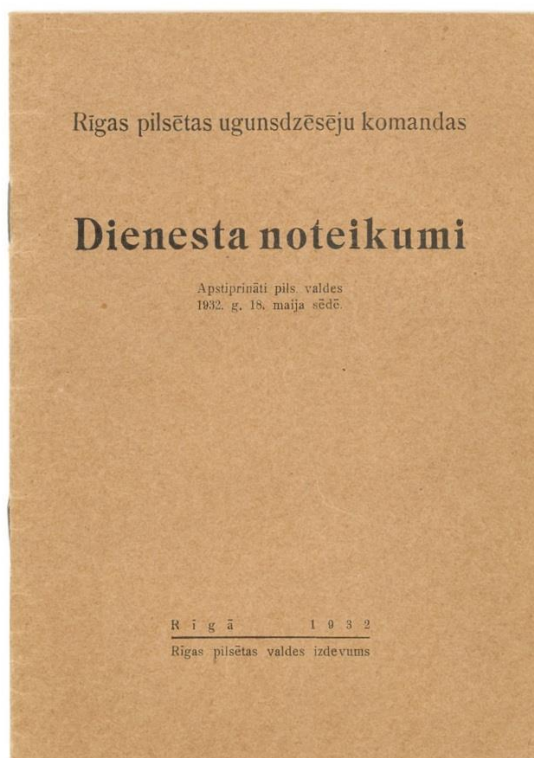
- I. Ugunsgrēku apkarošanas vispārīgā pārzināšana;
- II. vietējie ugunsgrēku apkarošanas spēki un uzturēšana;

III. ugunsdzēsēju tiesības, pienākumi un attiecības pret valsts un pašvaldības iestādēm.

Likums noteica ugunsdzēsēju tiesisko statusu un iespējas saņemt no valsts materiālu atbalstu. Pēc ugunsapkarošanas likuma pieņemšanas 1930.gadā LUS noteicošā loma sāka mazināties. Ugunsdzēsības dienests ieguva valsts finansiālo atbalstu – dienesta uzturēšanai iedalīja valsts budžeta līdzekļus un šis apstāklis Savienībai atvieglāja mācību kursu organizēšanas darbu. Piemēram, par Savienības līdzekļiem ugunsdzēsējus sūtīja mācīties uz Bārendorfas (Vācija) Ugunsdzēsības skolu.

Tikpat nozīmīga ugunsgrēku apkarošanā bija arī savlaicīga trauksmes izziņošana. 1930.gadā Maskavas ielā 1 b ierīkoja modernu signalizācijas centrāli ar apkašcentrālēm, kā arī 160 ielas uguns paziņošanas aparātus.

1932.gadā Rīgas pilsētas valde apstiprināja Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komandas dienesta noteikumus;

Dokuments noteica, ka Rīgas pilsētas ugunsdzēsēji ir disciplinēti organizēta aroda ugunsdzēsēju komanda, kuras uzdevums ir gādāt par ugunsdrošību Rīgā, sniegt palīdzību nelaimes gadījumos, kā arī izpildīt pilsētas valdes sevišķus uzdevumus, kur būtu nepieciešama ugunsdzēsēju palīdzība. Pilsētas ugunsdzēsēji atradās pilsētas Būvniecības nodaļas sastāvā un bija tieši pakļauti pilsētas valdes loceklim - Būvniecības vadītājam. Dienesta noteikumi reglamentēja Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komandas personāla, t.sk. komandējošā sastāva – brandmajora, brandmajora palīga, brandmeistaru un

viņu palīgu; komandas sastāva - vecāko ugunsdzēsēju, šoferu-mehāniķu, šoferu, strūklvežu, dzēsēju-sanitāru, dzēsēju; telegrāfa darbinieku-mehāniķa, mehāniķa palīgu, strādnieka, telegrāfistu; darbnīcu darbinieku-darbnīcas pārziņa un kancelejas darbinieku-grāmatveža un kancelejas ierēdnes pienākumus, darba laiku, atvaļinājumus, atalgojumus, disciplināros noteikumus un sodus.

1932.gadā pilsētas ugunsdzēsēju komandā bija 147 darbinieki, no tiem seši komandējošais sastāvs, 136 ugunsdzēsēji un 5 telegrāfisti.

Ugunsdzēsēju vajadzībām
Stiprākie un vispiemērotākie

Reo Motor Car Company, Lansing U. S. A.
Pārstāvis Latvijā

Automobiļu Tirdzniecība
Raimunds Liepkalns
Rīgā, Brīvības bulvārī 2/4, ieeja no Merķeļa ielas.
Tālr. 28740, 24968 un 27852.

Pakāpeniski zirgu vilkmes pārvietojamo ugunsdzēsības tehniku nomainīja ārzemēs ražotie ugunsdzēsēju automobiļi. Jaunas tehnikas automobiļu iegādi veicināja finansējums no valsts budžeta. 20. gs. 30- tajos gados katra brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība arī uzskatīja par prestiža lietu nopirkt laikmetīgu ugunsdzēsēju automobili. Līdzekļus tehnikas iegādei ziedoja turīgi pilsoņi, ziedojumus vāca ierindas biedri.

Rīgā tajā laikā bija vairāku automobiļu ražotāju tirdzniecības pārstāvniecības.

Arvien pieauga pieprasījums pēc moderniem kravas auto.

1930.gadu pirmajā pusē Rīgas pilsētas Ugunsdzēsēju komandā (UK) izmainīja amatu nosaukumus. Likvidēja brandmajora palīgu amatus, to vietā ieviešot divas brandinspektora štata vietas. Pēc ārstu ieteikumiem, no sava amata atteicās Rīgas pilsētas brandmajors A.Kiesners. Brandmajora vietā ieviesa amatu “brigādes komandieris” - ugunsdzēsības majors, UK piešķīra brigādes nosaukumu, bet nodaļas pārdēvēja par komandām, par ugunsdzēsēju brigādes komandieri – majoru iecēla pilsētas Būvvaldes būvinspektora palīgu Vili Sniķeri (1894.g-1942.g.). Brandmeistara amata vietā ieviesa amatu “I ranga kapteinis”, bet palīgi kļuva par II ranga kapteiņiem. Jaunums amatos bija brigādes nodaļu priekšnieks, šo amatu ieņēma- Iekšlietu ministrijas Būvniecības departamenta tehniskās padomes loceklis, arhitekts Jānis Orleāns (1891-1986).

Trīsdesmito gadu sākumā pasauli pārņēma jaunas strāvas – pasīvā gaisa aizsardzība. Daudzās valstīs, nodibinoties totalitāriem režīmiem, armijai un bruņojumam atvēlēja vairāk līdzekļu. Tas veicināja jaunu spēcīgāku ieroču ražošanu. Strauji attīstījās aviācija, pieaugot iespējamam Eiropā, speciālistiem kļuva skaidrs, ka kara gadījumā aviācijas uzlidojumi būs viens no bīstamākajiem uzbrukumu veidiem, jo skars ne tikai armiju, bet arī visplašākās civiliedzīvotāju masas.

1934.gada 11.oktobrī valdība izdeva pirmo likumu par pasīvo gaisa aizsardzību pret uzbrukumiem no gaisa, tā liekot pamatus civilo iedzīvotāju aizsardzībai pret briesmām kādas varētu draudēt kara gadījumā. Tā kā likumā galvenā uzmanība bija pievērsta aizsardzībai kara laikā, tā teorētisko nodrošinājumu nodeva Kara ministrijai, bet praktisko realizēšanu – Iekšlietu ministrijai. Par pasīvās gaisa aizsardzības vadītāju kara ministrs iecēla Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri pulkvedi Ozolu. Iekšlietu ministrija sagatavošanas darbu veikšanai 1934.gadā Administratīvajā departamentā izveidoja jaunu amatu – pretķīmiskās aizsardzības pārzini.

1936.gada 26.maijā Ministru kabinets apstiprināja pasīvās gaisa aizsardzības plānu. Jau pašā sākumā Kara ministrija noteica, ka pasīvās gaisa aizsardzības mācības vispirms jāorganizē Rīgā, kur ir vislielākais iedzīvotāju blīvums, tikai pēc tam aprīņķu pilsētās.

1935.gada rudenī Aizsargu nama telpās ierīkoja pasīvās gaisa aizsardzības skolu, mācību programma bija paredzēta 14 dienām.

1937.gadā pasīvās gaisa aizsardzības instruktoru skolā izveidoja laboratoriju, kurā pārbaudīja dažādu vietējo un ārzemju pasīvās gaisa aizsardzības ražojumu lietderību un piemērotību. Vairākās Latvijas pilsētās notika pasīvās gaisa aizsardzības manevri- iedzīvotāju interese par tiem bija liela, tika nodibināta pasīvās gaisa aizsardzības izdevniecība dažādu mācību līdzekļu izdošanai.

Aizsardzībai nepieciešamās divu veidu gāzmaskas ražoja Valsts elektrotehniskā fabrika “VEF”, pēc Kara ministrijas pasūtījuma un tās izdalīja Iekšlietu ministrija, apgādājot ar gāzmaskām vispirms valsts un pašvaldību darbiniekus, pēc tam ar arī pārējos pilsoņus. Rajonos ierīkoja gāzmasku noliktavas un izdales punktus. Nopietnu vērību pievērsa skolām.

1937.gadā Rīgas vagonu rūpnīcā “Vairogs” izveidoja auto nodaļu, un par tās vadītāju iecēla inženieri Krišjāņa Barona mazdēlu Paulu Baronu. Apsverot visas izmaksas un ražošanas tehnoloģijas, tika nolemts nopirkt kādas pazīstamas ārzemju autofirmas licences tiesības un tehnoloģijas, kā piemērotāko Latvijas apstākļiem izvēlējās Ford marku.

Vienīgais ugunsdzēsēju automobilis „Ford - Vairogs” ar elegantu koka konstrukcijas virsbūvi (*īpašnieks, kolekcionārs Leons Kesmins*), kas saglabājies līdz mūsdienām, apskatāms Jelgavas ugunsdzēsības ekspozīcijā, Dobeles ielā 16. Šis auto kalpoja no 1939 līdz 1963.gadam.

Elīna Tropa, bankas darbiniece 2014.gadā muzejam nodeva VEF ražotu gāzmasku.

1937.gadā izdeva instrukciju par patvertņu ierīkošanu dzīvojamās ēkās aizsardzībai pret uzbrukumiem no gaisa un izstrādāja saistošos noteikumus.

1939.gadā IeM nodibināja Pasīvās gaisa aizsardzības pārvaldi šādā sastāvā :

- 1) Operatīvā nodaļa;
- 2) Tehniskā nodaļa;
- 3) Ugunsgrēku apkarošanas nodaļa.

Par ugunsgrēku apkarošanas nodaļas vadītāju iecēla inženieri Ādamu Bučinski. (*„Ugunsapkarošanas nodaļa pārzin ugunsgrēku apkarošanas un patvertņu izbūvi, vada valsts un pašvaldību, privāto ugunsdzēsēju organizāciju darbību un seko ugunsgrēku apkarošanas likumu un noteikumu ievērošanai („Valdības Vēstnesis „1939.g.Nr.122)“*”).

Lai plānveidīgi organizētu ugunsdzēsēju dienestu valstī, Pasīvās gaisa aizsardzības pārvalde izstrādāja vienotu Plānu ugunsdzēsēju organizāciju izveidošanai valstī. Tās mērķis bija panākt, lai ikvienā valsts nostūrī iedzīvotājiem nodrošinātu palīdzību ugunsgrēka gadījumā. Pilsētās un ciematos paredzēja izveidot motorizētas ugunsdzēsēju organizācijas, kas apgādātas ar ugunsdzēsības automobiļiem, motorsūkņiem, pietiekami daudz šļūtenēm un citiem ugunsdzēsēju rīkiem un piederumiem. Laukos paredzēja izveidot nemotorizētas ugunsdzēsēju organizācijas ar rokas sūkņiem, hidropultiem utt..

Latvijā bija iecerēts īpašs pasīvās gaisa aizsardzības dienesta virziens-aviācijas uzlidojumu izraisīto ugunsgrēku dzēšana. Tā kā šādu ugunsgrēku sekas var būt ēku sagraušana, aizdedzināšana, iedzīvotāju bojā eja un ievainošana, kā arī apvidus saindēšana ar ķīmiskajām vielām, bija jāveic plašs iedzīvotāju un skolu jaunatnes izglītošanas darbs, un šo darbu uzdeva ugunsdzēsēju virsniekiem un instruktoriem.

IeM Pasīvās gaisa aizsardzības pārvalde līdz 1940.gada maijam noorganizēja 62 ugunsdzēsēju virsniestu sagatavošanas kursus. Paralēli virsniestu kursiem brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībās rīkoja pirmās pakāpes sanitāros kursus, jo pilsētās un laukos ugunsdzēsēji veica sanitāru pienākumus, nodrošināja cietušo transportēšanu, izmantojot savu tehniku. Kursi noslēdzās ar zināšanu pārbaudi un apliecības saņemšanu. Apmācību kursus iegūtās zināšanas drīz arī noderēja.

Cēsu brīvprātīgo ugunsdzēsēju sanitārais automobilis, 1930-tie gadi

Liepājas pilsētas ugunsdzēsēju komanda

Cēsu brīvprātīgo ugunsdzēsēji izbraukumā

Lai gan 20.gs.30.gados spēkā bija strikti ugunsdrošības noteikumi, caurmērā bijuši aptuveni 2000 izsaukumi gadā.

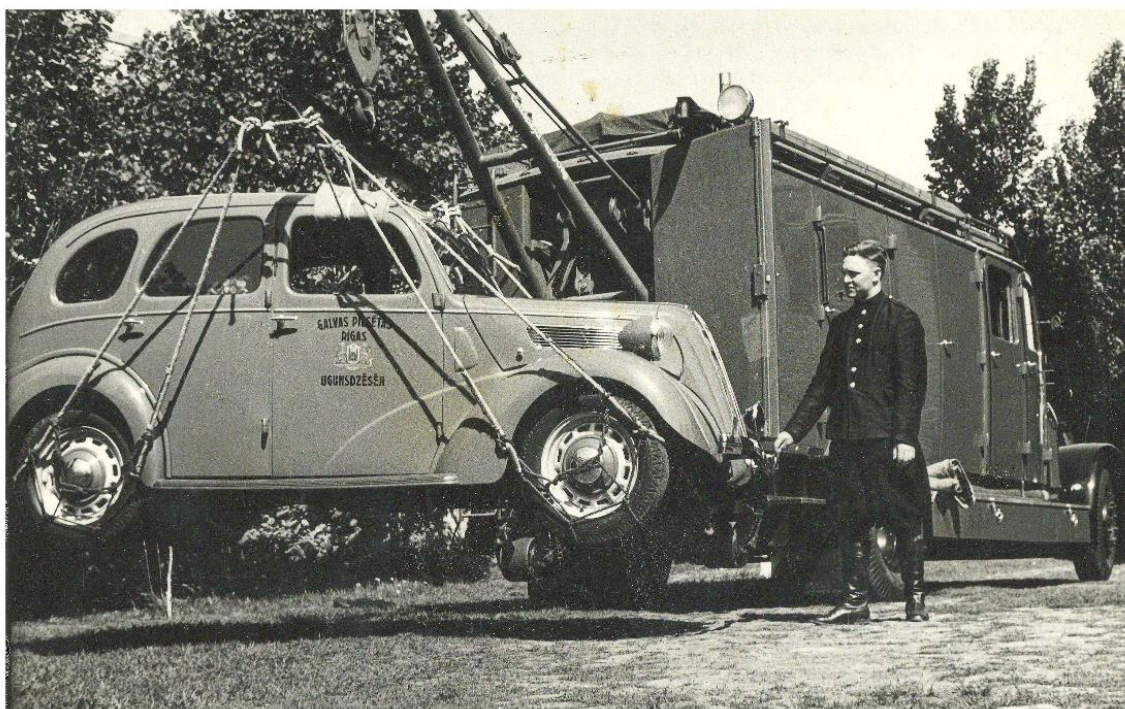
1937.gadā Rīgas Pilsētas ugunsdzēsēju komanda saņēma jaunas Magirus tipa autokāpnes ar sūkni priekšpusē. Kāpnes bija paredzētas 4.nodaļai, tomēr garuma dēļ tās nevarēja ievietot garāžā un kāpnes nodeva 1.nodaļai.

Restaurētās “Magirus” autokāpnes ir Rīgas Motrmuzeja īpašums

Šīm auto kāpnēm ir bagāta vēsture, Otrā pasaules kara gados “Magirus” automobilis turpināja dzēst ugunsgrēkus, tomēr kara beigās ugunsdzēsēji no savas toreizējās virsvadības saņēma uzdevumu vest mašīnu uz Ventspils ostu, lai to tālāk transportētu uz Vāciju. Tas nebija noticis un mašīna vēlāk tika atpazīta kaimiņvalstī Lietuvā. Sākotnēji Rīgā, tad Jelgavā automašīna steidza uz ugunsnelaimēm līdz pat 20.gs. 60.-70.gadiem. Savā pēdējā braucienā šis unikālais automobilis devās uz Rīgas Kinostudiju, kur to pirms gadiem Antīko automobiļu kluba un Rīgas Motormuzeja ļaudis atrada pilnībā rūsas sagrautu. (*Gunārs Dortāns” Ilustrētā Pasaules Vēsture” nr.8 2009*).

Rīgā arvien palielinājās glābšanas darbu izsaukumu skaits, un Rīgas ugunsdzēsējiem bija jārisina jautājums par komandu apgādāšanu ar speciālu glābšanas darbiem paredzētu tehniku. Vācijā pasūtīja un 1939.gadā 4.nodaļa Hanzas ielā saņēma firmas “Magirus” tehnisko automobili.

Pēdējais pirmskara lepnums “Magirus” ugunsdzēsības tehniskās palīdzības automobilis

1939.g.,1940.gados Rīgas ugunsdzēsējiem jau bija ap 60 automobiļu, gandrīz katra brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība bija iegādājusies ne vienu vien kvalitatīvu automobili.

Līdz pēdējam arī LUS turpināja savu darbību izdodot metodiskos materiālus, ko regulāri publicēja mēnešrakstā “Ugunsdzēsējs”. Darbojās Ugunsdzēsības muzejs, kas savas pastāvēšanas sākumā atradās Rātslaukumā – Rīgas BUB telpās un tā pirmais pārvaldnieks bija G.Ziemelis (I. nodaļas brandmeistars, LUS valdes loceklis – mantzinis), bet pēdējais bijis redzamais

brīvprātīgo ugunsdzēsēju aktīvists Aleksandrs Srekāvins.) LUS atvēra arī veikalu, kur tūlītēji varēja iegādāties nepieciešamās preces, lielākas tehnikas vienības bija jāpasūta. LUS biedri regulāri sasauca kongresus, lai risinātu aktuālus jautājumus, pēdējā VI. Kārtējā pilnsapulce ar kongresa statusu notika Rīgā Latviešu biedrības namā, 1940. gada 5. jūnijā.

Latvijas brīvvalsts laikā, pildot dienesta pienākumus, bojā gājuši četri pilsētas profesionālie ugunsdzēsēji :

1. Aleksandrs Vasiļevskis (1874-1923) 4.nodaļas brandmeistars;
2. Augusts Janno (1882-1930) 1.nodaļas ugunsdzēsējs;
3. Kazimirs Marcinkēvičs (1895-1930) 1.nodaļas ugunsdzēsējs;
4. Jāzeps Ļabis (1877-1932) 2. nodaļas ugunsdzēsējs.

Laikā no 1924.gada līdz 1940.gadam Latvijas profesionālie un brīvprātīgie ugunsdzēsēji saņēmuši kopskaitā 7477 apbalvojumus, t. sk.:

Valdības apbalvojumi :

Triju Zvaigžņu ordeni – 73 (daži atkārtoti);

Atzinības krustu – 22;

Latvijas Republikas atbrīvošanas cīņu 10 gadu jubilejas piemiņas medaļu – 40.

LUS apbalvojumi:

LUS krūšu nozīmi “Par cītību” – 5005;

LUS krūšu nozīmi “Par izcilus nopelniem ugunsdzēsībā” – 2069, ar šo nozīmi apbalvoti 257 ārzemnieki;

LUS krūšu nozīme “Par cilvēku dzīvības glābšanu no uguns un citām briesmām” 11.

Lielākie ugunsgrēki :

Latviju, tāpat kā citas Rietumeiropas zemes, 1929.- 1932. gados skāra pasaules ekonomiskā krīze - lielākā saimnieciskā katastrofā miera laikā, ko vēl padziļināja vairāki lieli ugunsgrēki, nodarot būtisku kaitējumu Latvijas rūpniecībai: ugunsgrēks a/s “Delka” un a/s “G.Ērenpreiss un biedri velosipēdu fabrikā, 1929.gada 21.augustā. Neredzēti lielu ugunsgrēku 1930.gada 11.aprīļa

vakarā piedzīvoja fabrika “Provodņiks”, kuru kā linu noliktavas izmantoja Padomju Krievijas uzņēmums “Sovtorgflot”, ugunsgrēkā dzīvību zaudēja divi Rīgas pilsētas ugunsdzēsēji.

Lielo ugunsgrēku virkni noslēdza ugunsgrēki Ludzā un Alūksnē.

1938.gada 11.jūnija rītā Ludzā kāds pamanīja, ka no koka ēkas jumta K.Barona ielā 29 sācis celties dūmu mākonis. Jau pēc 8 minūtēm ugunsgrēka vietā ieradās Ludzas brīvprātīgie ugunsdzēsēji, bet tobrīd Raidas Buņimovičas mājiņas skaidu jumts uzliesmoja, un liesmas parādījās arī uz trīs tuvāko māju jumtiem. Palīgā atsteidzās arī kareivji un citi Latgales novadu brīvprātīgie. Cīņa ar uguni ilga 14 stundas, piedaloties armijai, robežsargiem un Ludzas iedzīvotājiem. Uguns iznīcināja simtiem māju, vairākas baznīcas, policijas ēku. Bija arī divi bojāgājušie.

Dzēšanas darbos piedalās ugunsdzēsēji, karavīri un Ludzas iedzīvotāji

Ludzas iedzīvotāji cīnās ar uguns postu

1938.gada vasarā uguns liesmas postījušas arī Krāslavu - nodegušas 32 dzīvojamās mājas ar saimniecības ēkām, izdeguši vairāki pārtikas veikaliņi.

1940.gada 5.jūlijā traģiska diena bija Alūksnes pilsētas vēsturē, kad ugunsgrēkā izdega gandrīz viss Alūksnes centrs.

Latvija PSRS sastāvā (1940-1941)

1940.gada 16.jūnijā Latvijas valdība saņēma Padomju Savienības ultimātu, ar prasību ielaist Latvijā neierobežotu Sarkanās armijas kontingentu, bet 17.jūnijā jau Sarkanā armija okupēja Latvijas teritoriju.

1940.gada 11.decembrī ar Latvijas PSR Tautas Komisāru Padomes lēmumu Nr.646, nolemts likvidēt Latvijas ugunsdzēsēju organizāciju savienību, šo lēmumu parakstījis LPSR Tautas Komisāru Padomes priekšsēdētājs Vilis Lācis.

Pēc valstiskās neatkarības zaudēšanas ugunsdzēsības dienests nonāca Latvijas PSR Iekšlietu tautas komisariāta (IeTK) pārziņā.

LPSR IeTK izveidoja Ugunsdzēsības nodaļu. Lai veidotu jaunas profesionālu ugunsdzēsēju komandas, bija nepieciešams īstenot jaunu apmācības programmu, jaunās varas represijas bija skārušas arī ugunsdzēsības dienestā strādājošos, bija nepieciešams apmācīt jaunus darbiniekus. Apmācības kursus noorganizēja uz Rīgas 4.ugunsdzēsēju daļas bāzes Hanzas ielā, nosaucot tos par jaunāko vadošo darbinieku skolu. Jāpiebilst, ka tas bija jaunums, jo

iepriekš ugunsdzēsēji izgāja tikai nepilnu nedēļu ilgu mācību procesu. Pastāvēja nepieciešamība pēc profesionāliem kadriem, tādēļ izmaiņas skāra arī mācību apjomu un saturu. Mācību programma bija izstrādāta gadam, tajā bija ietvertas gan speciālās, gan vispārīzglītojošās disciplīnas.

Par pasniedzējiem jaunākā vadošā sastāva skolā strādāja Ugunsdzēsības pārvaldes un 4. daļas darbinieki. Kursantiem teorētiskās nodarbības parasti notika telpās Alberta ielā, bet praktiskās nodarbības Hanzas ielā 5, kur laba apmācību bāze jau bija izveidota Latvijas brīvvalsts laikā. Tobrīd 4. ugunsdzēsēju daļas priekšnieks Pēteris Eglītis lasīja lekcijas ugunsdzēsības taktikā un teorijā. 1941.gada sākumā notika Latvijas PSR Tautas komisariāta padomes sēde par pilsētu ugunsdzēsības štatu apstiprināšanu.

1941.gada sākumā Latvijas PSR Iekšlietu Tautas komisariāta (IeTK) Ugunsdzēsības pārvalde izstrādāja ugunsdzēsības reorganizācijas plānu, ar nolūku izveidot profesionālās ugunsdzēsēju komandas Valmierā, Cēsīs, Daugavpilī un Rēzeknē pēc PSRS ugunsdzēsības dienesta modeļa. Šo plānu ieviešanu dzīvē aizēnoja Otrā pasaules kara draudi.

Latvija nacistiskās Vācijas okupācijā (1941-1945)

Tāpat kā citas Eiropas valstis arī Latvija 1941.gada 22.jūnijā tika ierauta Otrā pasaules kara virpulī. Kara gados ugunsdzēsēju skolas audzēkņi un daļa Latvijas ugunsdzēsēju bija spiesti stobru vietā rokās ņemt ieročus un cīnīties frontē. Rīga gatavojās aizstāvēties. Organizējās strādnieku gvardes bataljoni. Bija cerība, ka ienaidnieks, tāpat kā Pirmajā pasaules karā, atdursies pret Daugavas krastiem.

Bez Pretgaisa aizsardzības štāba rīkojuma ugunsdzēsēji nedrīkstēja izbraukt uz ugunsgrēkiem, tomēr jau piektajā kara dienā arī ugunsdzēsējiem nācās Rīgu atstāt.

1941.gada 27.jūnija pievakarē pienākusi LPSR IeTK pavēle visai komandai pēc pusstundas sēsties mašīnās un doties uz Ļeņingradu. E.Kauliņš raksta:

„Kad to centos paziņot priekšniecībai, viņa telefons klusēja. Iespējams, ka tas vairs nedarbojās. Man nekas cits neatlika kā pašam bez kavēšanās organizēt aizbraukšanu.

- Zini, Kauliņ, mēs nekur nebrauksim, neesam zaķapastalas, vāciešiem Rīgu neatdosim, - kāds noskaldīja, un citi viņam piekrītoši māja ar galvu.

- Bet pavēle? – stingri noprasīju.

- Pavēli, kas liek bēgt, mēs nepildīsim.

-Bet, ko darīsim? Ar ugunsdzēsēju cirvīšiem metīsimies pretim vācu tankiem un ienaidniekam novēlēsim savas mašīnas.

No IV. nodaļas visas četras mašīnas izbrauca uz ielas. Tiesa, tajās gan nesēdēja visi ugunsdzēsēji, kas dežurēja nodaļā, izrādījās, ka daži mūs pametuši, bet par to neskumāmdodoties tālā un grūtā ceļā, allaž labāk jau tā pamest lieko smagumu(Edgars Kauliņš „Kad migla krīt...”,167.lpp”).

Pēteru baznīca liesmās, 29.jūnijs 1941.g.

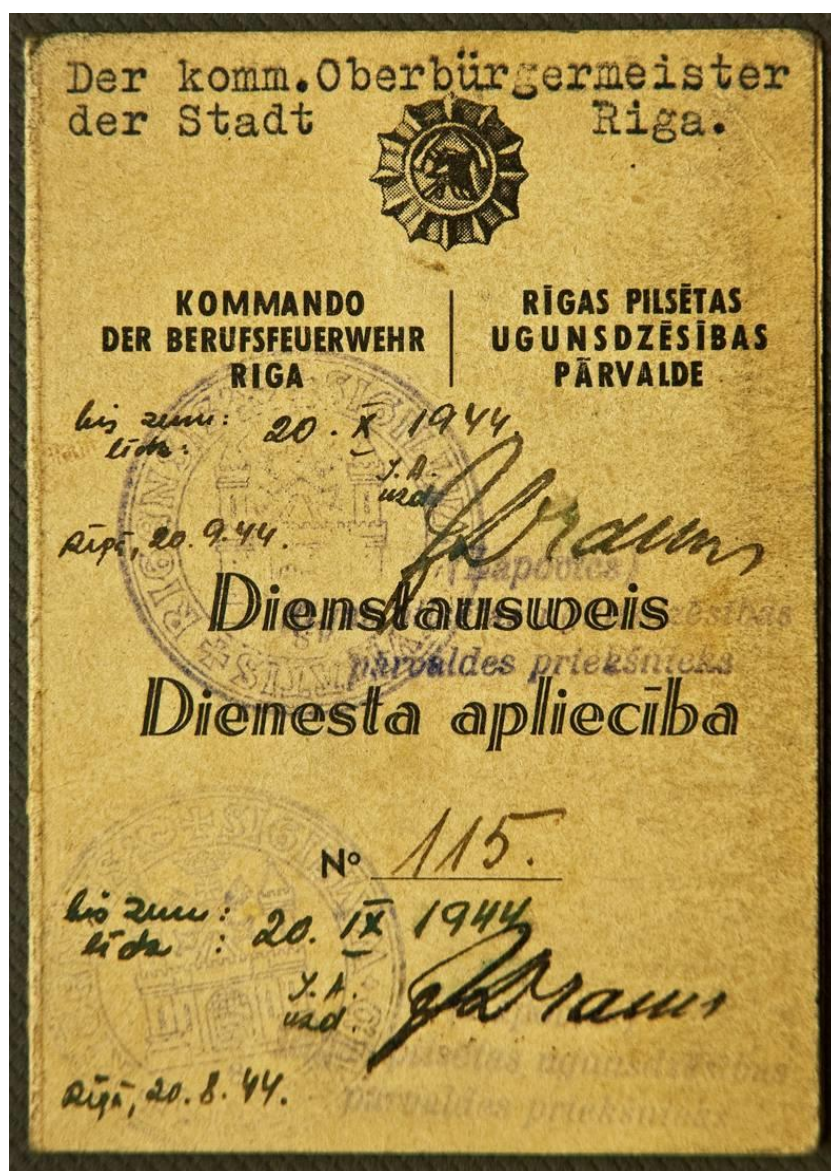
1941.gada 1.jūlijā vācu karaspēks ieņēma Rīgu. Ierindā palikušie ugunsdzēsēji turpināja darbu, pakļaujoties vācu okupācijas varas iestāžu likumiem. (Anna Žīgure, „Latvijas Policijas Vēsture” otrā grāmata, izd. „Fakts” 1998. gads).

Saskaņā ar nacistu mērķiem Latvijā tika radīts atbilstošs okupācijas režīms. Sākumā visa vara koncentrējās vācu karaspēka virspavēlnieka rokās. Armijai virzoties uz austrumiem, to nomainīja vācu civilpārvalde. Rīgas pilsētas lielvecākais (komisāriskais oberbirģermeistars no 1941-1944 gadam bijis baltvācietis Hugo Vitroks, pakļauts Ostlandes lietu nodaļai. Ugunsdzēsība tika pakļauta Iekšējās pārvaldes ģenerāldirekcijas Kārtības policijas departamentam. Ugunsdzēsības nodaļu vadīja Jānis Karnītis – bijušās Latvijas ugunsdzēsēju savienības lietvedis.

Rīgas pilsētas un novada ugunsdzēsēju priekšnieks bijis Roberts Šleihers, Rīgas BUB komandas virsnieks. Vācu laikā atjaunoja brīvprātīgo ugunsdzēsēju

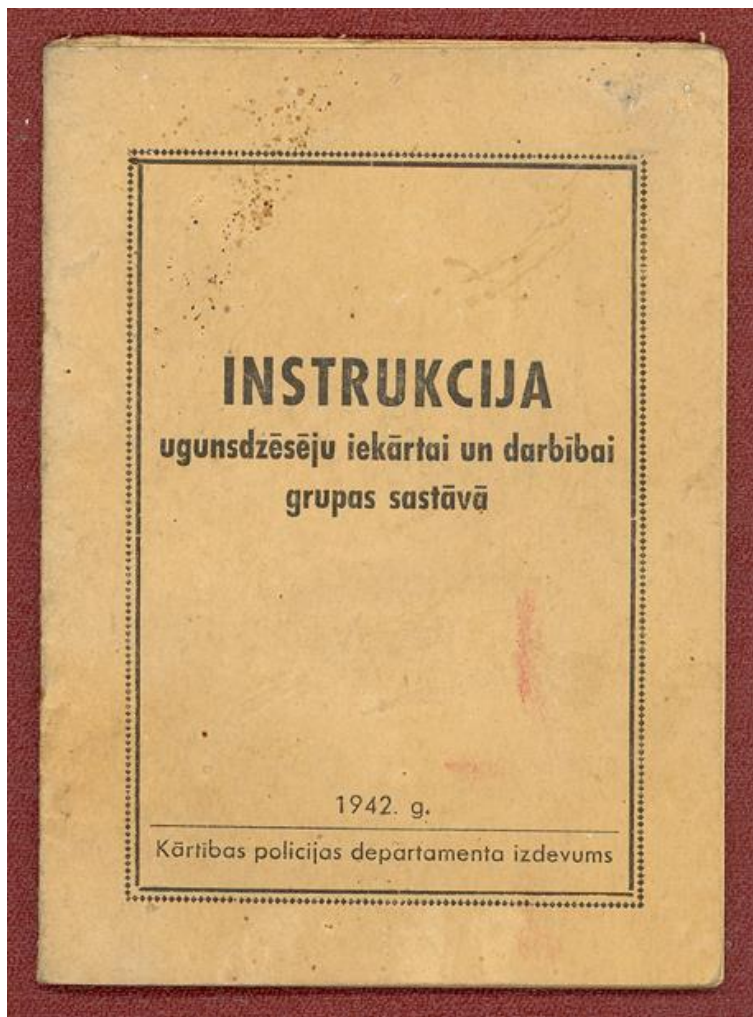
struktūras. Visvairāk ugunsgrēku dzēšanā tika izmantota brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību cilvēki un tehnika.

Rīgas pilsētas lielvecākais H.Vitroks nozīmēja par Rīgas pilsētas Ugunsdzēsības pārvaldes (garnizona) priekšnieku E. Lapovicu. Kara apstākļos trūka visa veida tehnikas, ugunsdzēsības inventāra bet galvenais - cilvēku. Bija būtiski trūkumi sakaru un ūdens apgādes sistēmās. Ugunsgrēku dzēšanā iesaistīja brīvprātīgos ugunsdzēsējus, bet to rindās bija palikuši tikai gados vecāki vīri, arī padomju varas represijas nebija gājušas secen. Lai gan atmiņu pierakstos R.Smilga min, ka 1942.gadā saņemtas arī pāris automašīnas.

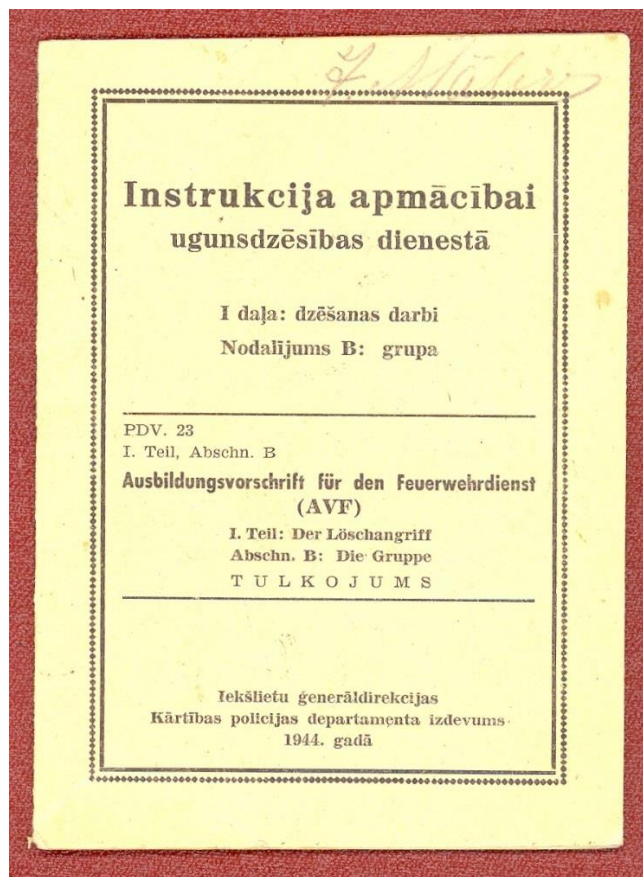

E. Lapovica dienesta apliecība

1942.g. Kārtības policijas departaments izdeva Instrukciju ugunsdzēsēju iekārtai un darbībai grupas sastāvā. Sākot ar 1942.gada 1.jūliju ugunsdzēsēju apmācības izdarāmas tikai pēc šīs instrukcijas.

1944.gadā Kārtības policijas departaments izdeva no vācu valodas tulkotu instrukciju apmācībai ugunsdzēsības dienestā, praktiski adaptējot Vācijā iedibināto ugunsdzēsēju izglītošanas kārtību un programmu

Minētie dokumenti bija saistoši arodugunsdzēsējiem, brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem, kā arī uzņēmumu ugunsdzēsējiem taktiskās vienības – grupas darbā, apkarojot ugunsgrēkus un katastrofas. Šajās instrukcijās galvenā uzmanība veltīta dzēšanas darbiem, grupas sastāvam, dzēšanas darbu organizācijai ugunsgrēka laikā, ugunsdzēsamo līdzekļu un rīku izmantošanai, rīcībai gaisa uzbrukuma gadījumos.

1944.gada 12.oktobrī bija dota pavēle visām piecām Rīgas ugunsdzēsēju komandām doties uz Kurzemi un tālāk.

1944.gada 13.oktobrī Rīgā ienāca Padomju karaspēks, kurā ietilpa arī 130.latviešu strēlnieku korpuss, kopā ar armijas daļām Rīgā ieradās Operatīvās grupa, kura bija izveidota Maskavā IeTK Galvenajā ugunsdzēsības pārvaldē. Grupu vadīja IeTK Ugunsdzēsības nodaļas priekšnieks Pēteris Švābe Galvenais uzdevums bija likvidēt kara darbības izraisītos ugunsgrēkus. Kā atcerējās Operatīvās grupas kaujinieks V.Berezins: galvenais- atkal cieta Vecrīga. 1944.gadā no 13. līdz 14. oktobrim liesmoja Kaļķu iela, Daugavas krastmala, cieta Operas un baleta teātris, bijusī Romas viesnīca, O. Švarca kafejnīca un citas ēkas. Ugunsgrēku dzēšana bija stipri apgrūtināta. Daudzās ēkās bija ievietotas mīnas un granātas, kas ugunsgrēka laikā sprāga. Pilsētā bija bojāts ūdensvads, trūka ugunsdzēsības tehnikas. Ugunsdzēsēji dzēšanas darbos iesaistīja civilos iedzīvotājus.

Rīgas iedzīvotāji sestdienas talkā pie Pētera baznīcas novāc drupas (1945-1946).

Sagraudā Bauskas iela, 1945.gads

Pēc Vācijas kapitulācijas Latvijā atjaunojās padomju vara. Sākotnēji partijas, padomju, iekšlietu un tieslietu struktūrās neļāva strādāt vietējiem iedzīvotājiem, kuri kara laikā bijuši vācu okupētajās teritorijās, izņemot gadījumus, kad viņi bija darbojušies partizānu vienībās vai kādā citā veidā atbalstījuši padomju iestāžu darbību.

1945. gadā uz 4.Rīgas pilsētas ugunsdzēsēju komandas bāzes tika izveidota Ugunsdzēsības Jaunāko komandieru skola. No 1945.gada 1.februāra līdz 20.augustam minētajā skolā tika organizētas mācības pirmajai kursantu grupai. Sāka gatavot jaunāko komandējošo sastāvu militarizētajai ugunsdzēsības sistēmai pēc ugunsdzēsības dienesta modeļa, kāds bija PSRS. Jau Maskavā par pirmo skolas priekšnieku tika nozīmēts A.Ļebedjevs. *(No Vladislava Žerdiņa atmiņām par darbu ugunsdzēsības dienestā no 1945.gada līdz 1984.gadam. LUM-8372).*

1945. gada 28. un 29.decembrī, pēc Latvijas PSR Iekšlietu Tautas Komisariāta Ugunsdzēsības pārvaldes un brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību iniciatīvas, Rīgā organizēja visu Latvijas ugunsdzēsēju organizāciju konferenci. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju tiesības bija stipri ierobežotas,

par to galveno uzdevumu noteica ugunsdzēsības profilaksi.

Pēckara periodā ugunsdzēsības dienestā komandas bija nokomplektētas, bet strādājošo vidū bija maz cilvēku ar virsnieku dienesta pakāpēm. Daļa ugunsdzēsēju bija kara dalībnieki, citi iebraukuši no Krievijas ar ierindnieku un

seržantu sastāva dienesta pakāpēm. Nepieciešamība uzdeva gatavot savus vietējos ugunsdzēsēju virsniekus.

1946. gada septembrī 4.militarizēto pilsētas ugunsdzēsēju komandu reorganizēja par LPSR IeM 4. atsevišķo militarizēto ugunsdzēsības komandu, pie kuras paredzēja arī 50 cilvēku lielas Jaunākās komandieru skolas kursantu grupas sagatavošanu. Četrdesmito gadu 2.pusē jaunāko komandieru skolu sāka oficiāli saukt par Rīgas pils. militarizētās ugunsdzēsības Seržantu skolu, kuras priekšnieks 1940.-to gadu beigās bija leitnants Pjotrs Červjakovs. 1949.gada aprīlī Seržantu skolas struktūra papildinājās ar seržantu Neklātienes apmācību grupu. Grupas sastāvs sākumā nebija liels - tikai 10 ugunsdzēsēji. Gribētāju mācīties Seržantu skolā bija daudz, un Ugunsdzēsības pārvaldes vadība bija spiesta izveidot mandātu komisiju kursantu atlasei. Tika noteikti iestāšanās eksāmeni: krievu valoda un matemātika 5 klašu apmērā. Mācības notika pēc PSRS Iekšlietu ministrijas galvenās Ugunsdzēsības pārvaldes noteiktas programmas 6 stundas dienā sekojošos priekšmetos:

ugunsdzēsības profilakse		- 324 st.
Ugunsdzēsības	tehniskais	- 150 st.
(praktiski indiv.apmācība)		
ugunsdzēsības	tehniskais	- 100 st.
(teorētiskā daļa)		
ugunsdzēsības ierindas mācība		- 156 st.
politmācības		- 152 st.
ugunsdzēsības taktika		- 140 st.
militārā apmācība		- 76 st.
ugunsdzēsības dienesta un apmācības organizācija		- 48 st.
fiziskā sagatavotība		- 40 st.
vispārizglītojošie priekšmeti.		

(Anna Žīgure, „Latvijas Policijas Vēsture” otrā grāmata, izd. „Fakts” 1998. gads

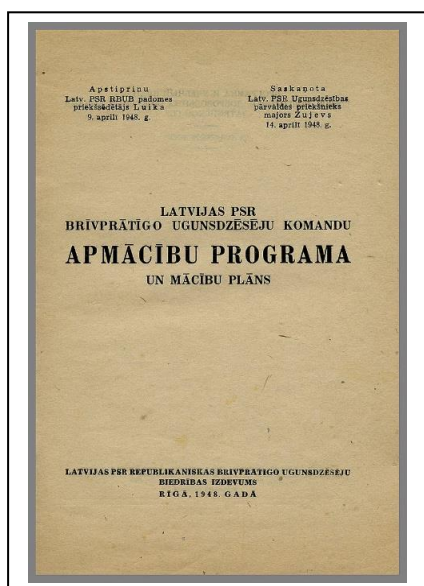
Praktiskās iemaņas kursanti ieguva, strādājot ar tādiem ugunsdzēsēju automobiļiem kā „Henšal”, autocisterna PMG-1 un mācību autosūknis PMZ -1. *(No Vladislava Žerdiņa atmiņām par darbu ugunsdzēsības dienestā no 1945.gada līdz 1984.gadam).*

Ugunsdzēsēju jaunāko komandieru izlaidums, Rīga 1950.gads.

Otrā pasaules kara laikā lielāko daļu ugunsgrēku dzēsa brīvprātīgie ugunsdzēsēji.

1946. gadā PSRS valdība pieņem lēmumu par Iekšlietu ministrijas militarizētās ugunsdzēsības izveidošanu lielākajās pilsētās. Atsevišķās militarizētās ugunsdzēsēju komandas (AMUK) varēja organizēt svarīgākajos administratīvajos centros un rūpnieciskajos objektos ar valstiski svarīgu nozīmi vai paaugstinātu ugunsbīstamību. Militarizētā ugunsdzēsības dienesta personālsastāvs pakļāvās padomju armijas ierindas, disciplīnas un iekšējā dienesta reglamentiem. Tiem bija armijas tipa formas tērpi, speciālās dienesta pakāpes, uzpleči un atšķirības zīmes.

*Apmācību programma saskaņota ar LPSR IeM
Ugunsdzēsības pārvaldes priekšnieku
J.Zujevu, 1948. gads*

LPSR IeM militazētās ugunsdzēsības dienesta 1.daļas (MUD) šoferis Ilja Sondors pie atgūtā autopacēlāja "Magirus".

1948. gada jūnijā PSRS IeM Rīgas virsnieku skolā izveidoja Ugunsdzēsības tehnisko nodaļu, lai divu gadu laikā, pēc trīsgadīgas programmas sagatavotu jaunus ugunsdzēsēju tehniķus – virsniekus. Skola atradās Rīgā, Hermaņa ielā 3. Iesniedzot pieteikuma dokumentus, skolā notika rūpīga reflektantu atlase (jāuzrāda tuvinieku darbība Latvijas brīvvalsts un vācu okupācijas laikā), jāiziet vairākas ārstu komisijas. Mācīties gribētāju bija daudz, pretendentes atsijāja īpaši izveidota mandātu komisija. Pirmajā kursā pārsvarā bija vispārizglītojošie priekšmeti (*No ugunsdzēsības dienesta darbinieka V. Žerdiņa atmiņām*).

Skolā valdīja militāra disciplīna, lielu uzmanību pievērsa fiziskajai sagatavotībai, audzēkņi saņēma stipendiju un uzturādu. Otrajā kursā vairāk uzmanības veltīta speciālo priekšmetu apguvei. Skolas pasniedzēji bija dienesta vadošie darbinieki – Otto Dikelsons (Operatīvās daļas priekšnieks), Josifs Zujevs (Ugunsdzēsības pārvaldes priekšnieks), pieredzējis ugunsdzēsējs Adalberts Keslers un citi.

Ņemot vērā, ka tas bija pēckara periods, kursanti apguva PSRS Bruņoto spēku reglamentus, militāro taktiku un tml. Kursantiem bija jāizprot lietu kārtība armijā un spēja pakļauties, pildot pavēles. Bija jāapgūst strēlnieku ieroči, skolā notika regulāri treniņi šaušanā un ieroču apkopē, kursanti apsargāja skolas teritoriju. Kursantiem bija atļauts izmantot ieroci, ja tas būtu nepieciešams, atrodoties postenī dežūras laikā vai citā kritiskā brīdī. Kā mācību priekšmets programmā bija arī kara topogrāfija.

Kad skola saņēma mācību mašīnu (PMZ-1 uz ZIS -5 šasijas), sākotnēji automobili izmantoja mācībās, bet otrajā mācību gadā dežūrās 2. ugunsdzēsēju daļā.

Kursantiem bija dota iespēja trenēties ugunsdzēsības sportā un citos sporta veidos.

Skolu beidzot, kārtoja valsts eksāmenus četros priekšmetos (*komunistiskās partijas vēsturē, ugunsdzēsības taktikā, ugunsdzēsības profilaksē un ugunsdzēsības tehniskajā apbruņojumā*).

Skola darbojās neilgi, sagatavoja tikai divus izlaidumus, bet daudziem bija labs pamats izaugsmei karjerā. Divi no skolas absolventiem, turpinot izglītību, vēlāk kļuvuši par LPSR IeM Ugunsdzēsības pārvaldes priekšniekiem - pulkveži Romans Baranoskis (pārvaldes priekšnieks no 1963.g. līdz 1969.g.) un Edvīns Sīpiņš (pārvaldes priekšnieks no 1979.g. līdz 1989.g.).

1952. gada 9.jūlijā LPSR Ministru padome pieņēma lēmumu Nr.969 "Par ugunsdrošības apsardzes pastiprināšanu Latvijas PSR lauku apvidos".

1951.gadā kolektivizāciju kopumā pabeidza, bija kolektivizēts vairāk nekā 90% viensētu. Par kolhozu statūtiem kalpoja 1930.gadā PSRS pieņemtie paraugstatūti.

Latvijas laukos galveno ugunsdzēsības pamatu veidoja brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienības (BUV).Tās organizēja brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības kopā ar kolhozu un padomju saimniecību vadību.

Latvijas PSR Jēkabpils rajona padomju saimniecības Lones BUK tornis un sirēna

Vienību darbību finansēja kolhozi un padomju saimniecības, ceļot ugunsdzēsēju depo, pielāgojot citas celtnes ugunsdzēsības inventāra uzglabāšanai, iepērkot ugunsdzēsēju automobiļus, motorsūkņus un citus nepieciešamos dzēšanas rīkus. BUV organizēja diennakts dežūras. BUV biedrus nodrošināja ar specapgērbu un apaviem.

Ugunsdzēsības inventāru glabāja rūpīgi

P/s Lone ugunsdzēsības tehnika – autocisterna un četri motorsūkņi

Rajonu Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības izveidoja speciālas brigādes – dūmvadtīrītāju, apkures ierīču (podnieku), veica ugunsdzēsamo aparātu uzpildīšanu, uzstādīja iekārtas aizsardzībai pret zibeni, ierīkoja signalizāciju utt. BUB bija kļuvušas par ražošanas uzņēmumiem ar daudzveidīgu profilu. Rajonu BUB padomēs parasti darbojās vietējie profesionālie ugunsdzēsēji, rajonu uzņēmumu, kolhozu, padomju saimniecību vadītāji un citi ļaudis, kuri varēja sekmēt ugunsdrošību. BUB no jauna kļuva par masveida sabiedrisku organizāciju, to veicināja vairāki faktori: darba vietas atmaksātas brīvdienas, lietderīga brīvā laika pavadīšana – sports, kultūras pasākumi utt.

1953. gadā aprīlī 4.atsevišķā militarizētā ugunsdzēsēju komanda un līdz ar to arī Seržantu skola pārtapa par Latvijas PSR IeM ugunsdzēsības Mācību vienību. Skolas priekšnieks tolaik bija leitnants Leons Ozerskis, kurš, diemžēl, pēc gada 1954.gada 21.augustā traģiski gāja bojā, dzēšot ugunsgrēku miltu un maizes izstrādājumu kombinātā, netālu no daļas Sverdlova ielā (tagad Pulkveža Brieža iela). Sākot ar 1955.gadu, seržantu sastāva kursanti izgāja 10 dienu ilgu dienesta praksi militarizētās ugunsdzēsības komandās kā nodaļu komandieru stažieri. Tā kā Mācību vienība veica arī ugunsgrēku dzēšanu, tad komandas, uz kurām devās stažieri, piekomandēja attiecīgu ugunsdzēsēju skaitu Mācību vienības rīcībā. Ar katru gadu pilnveidojās Mācību vienības personālsastāva sagatavotība, uzlabojās apgāde ar tehniskajiem līdzekļiem. Mācību vienības priekšnieki bijuši S.Kovaļovs, A.Januševskis, M.Ignatenko, G.Forands, J.Puzanovs, I. Neimanis.

Par pasniedzējiem strādājuši: A.Keslers, E.Jākobsons, G.Pakalnietis, V.Voins, J.Saveljevs, u.c.

*Mācību centra (vēlāk- BUB CP Mācību punkta)
pasniedzējs majors Eduards Jākobsons, 20. gs. 70.tie gadi*

Ilggadējais Mācību vienības pasniedzējs Eduards Jākobsons (1924-2000)

1960.-to gadu sākumā turpinājās mācību procesa pilnveidošana Mācību vienībā organizēja republikas un brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandu specializētās gāzu dūmu aizsardzības dienesta apmācības pēc 120 stundu programmas. Tie, kuri beidza mācības uz labi un teicami, savās komandās uzņēmās instruktoru pienākumus.

1954.gada 12.martā pieņemts valdības lēmums Nr.216 “Par brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandu organizēšanu rūpniecības uzņēmumos un citos Latvijas PSR ministriju un resoru uzņēmumos”.

Svarīga loma bija brīvprātīgo ugunsdzēsēju sabiedriskajiem inspektoriem, kuri gādāja par ugunsdrošības noteikumu ievērošanu uzņēmumos, dzīvojamās ēkās, kolhozos, padomju saimniecībās u.c.

Populāra bija ugunsdrošības profilakses darba forma – skates. Sadarbībā ar apdrošināšanas iestādi izdeva reklāmas bukletus, iepazīstinot ar ugunsdrošības prasībām darba vietās un sadzīvē. BUB padome kopā ar LPSR Ministru padomes Televīzijas un radoraidījumu komiteju, IeM un komjaunatnes organizācijām rīkoja televīzijas konkursus skolēniem “Sabiedriskās kārtības sardzē”, iesaistot jaunatni ugunsdrošības pasākumos.

Daudzviet bija izveidotas jauno brīvprātīgo ugunsdzēsēju vienības (JBUV).

1956.gadā tika veikta kārtējā ugunsdzēsības dienesta reorganizācija: ugunsdzēsēju komandas tika pārdēvētas par Patstāvīgajām militarizētajām ugunsdzēsības daļām un to priekšnieki atbildēja ne tikai par dienesta organizāciju un ugunsgrēku dzēšanu, bet, kopā ar daļās esošajiem inspektoriem, arī par sava pārraudzības rajona ugunsdrošību.

1960.-jos gados republikā noritēja strauja celtniecība un bija nepieciešams organizēt kvalificētu speciālistu uzraudzību par būvniecības ugunsdrošību.

Valstī pieauga brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību skaits un 1958.gadā tām bija vairāk nekā 57000 biedru.

Ieviešot inženieru štata vietas, 60. gados IeM Ugunsdzēsības pārvalde un pilsētu patstāvīgās militarizētās ugunsdzēsības daļas pakāpeniski kļuva par augsti kvalificētu, mobilu inženiertehnisku dienestu.

1962.gadā izveidoja Ugunsdzēsības izmēģinājumu staciju, (*Sabiedriskās kārtības sargāšanas ministrijas pavēle Nr.034 par Ugunsdzēsības pārvaldes I kategorijas Ugunsdzēsības izmēģinājumu stacijas (UIS) izveidošanu*), kas izmeklēja lielos ugunsgrēkus, sniedza ekspertīzes slēdzienus, veica zinātniski pētniecisko darbu, pārbaudīja dažādu vielu, materiālu un elektrisko sadzīves priekšmetu ugunsbīstamību. Daudzgadīgo izmēģinājumu rezultātā izmēģinājumu stacijā tika atrasts ķīmiskais sastāvs, kas kopā ar ūdeni deva daudz labākus rezultātus ugunsgrēku dzēšanā.

(Par lielmolekulāro savienojumu šķīduma ieviešanu ugunsgrēku dzēšanā

1976.gadā grupai ugunsdzēsības darbiniekiem tika piešķirta Latvijas PSR Valsts prēmija).
1980.gadā UTS pārdēvēja par Ugunsdzēsības izmēģinājumu laboratoriju (UIL), bet 1998.gadā uz UIL bāzes tika izveidota Zinātniski pētnieciskā pārvalde (ZPP).

Учетная карточка пожара							
№ карточки	Годовой	№ пожара	Дата пожара	Время выезда	Время возвращения	УЧЕТНЫЙ РАЗДЕЛ	А
							Б
Порядковый	Основание для выезда	Район выезда поск. части		В			
				Г			
Наименование объекта и его адрес		Сараи для обработки сквиловых вставок Строительная анкавбиль - памятник Краевому Латв. стрелкам ул. Лемме 1					
№№ п/п.	Наименование документов	Кол-во.	Дата исполн.	№№ п/п.	Наименование документов	Кол-во.	Дата исполн.
1	Фотосъемка	1		6			
2	Киносъемка			7			
3	Заключение			8			
4	Экспертиза			9			
5	Справка			10			
На пожар выезжали		Федотова Зинчурс		Ответственный за оформление			
1. Место возникновения пожара и характеристика объекта (раздел А)							
Пожар произошел в деревянном сарае размером 33x12 м., который занимает две обьекта. Сараи были построены для производства работ по изготовлению сквиловых вставок. Сараи имели электрическое освещение (провода кабелей ВРГ), и электричеством выполнялись вентиляционные от места производства работ. Подогрев воздуха в местах производства работ осуществлялся передвижными воздухоподогревателями типа «Вроцко», которые предназначались для подогрева двигателя самолетов. Этот воздухоподогреватель был установлен внутри сарая на расстоянии 0,72 м от стены, обращенной в сторону улицы Лемме. Подогрев воздуха в воздухоподогревателе осуществлялся путем его циркуляции с помощью вентилятора, приваженного в действие электромотором, вокруг камеры сгорания - смеси.							

1970.gadā Latvijas strēlnieku pieminekļa izgatavošanas laikā notikušā ugunsgrēka vietas izpētes procesa dokuments, ko sastādījusi Ugunsdzēsības izmēģinājumu laboratorijas priekšiece pulkvede Fedotova

Latvijas Sarkanā strēlnieku pieminekļa fragments pēc ugunsgrēka

1963.gadā desmit republikas rajonos izveidoja Valsts ugunsdzēsības uzraudzības inspekcijas trīs cilvēku sastāvā, bet pārējos strādāja pa divi inspektori.

1964.gada janvārī PSRS Sporta biedrību un organizāciju savienībā nodibināja Vissavienības ugunsdzēsības sporta federāciju. Pēc mēneša tika izveidota Latvijas Ugunsdzēsības sporta federācija. Septembrī „Dinamo” stadionā notika pirmais LPSR čempionāts ugunsdzēsības sportā. Startēja komandas no sporta biedrībām “Dinamo”, ”Daugava”, ”Lokomotīve”, ASK. Pēc gada notika pirmais oficiālais PSRS čempionāts ugunsdzēsības sportā, kurā startēja arī Latvijas izlase

Vissavienības sporta biedrības ‘Dinamo’ emblēma

Latvijas ugunsdzēsības sporta vēsturē leģendārs kļuvis 1977.gads, kad Vladimirs Čavkins Itālijā (Trento pils.) kļuva par Eiropas čempionu – uzkāpšanā ar triecienkāpnēm mācību torņa 4. stāvā.

1965. gadā Latvijas brīvprātīgie ugunsdzēsēji atzīmēja biedrības 100 gadu jubileju – LPSR SKSM Ugunsdzēsības pārvalde un LPSR Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības padome rīkoja pirmo pēckara ugunsdzēsības izstādi Kundziņsalas BUB depo telpās. Lielu ieguldījumu izstādes izveidošanā devuši Jelgavas BUB biedri- Aleksandrs un Valērija Srekāvini.

(A.Stekāvins- Jelgavas BUB biedrs, LUS kursu pasniedzējs, mēnešraksta "Ugunsdzēsējs" autors, mākslinieks. Daļa ugunsdzēsības vēstures savāktā materiāla skatāma Latvijas Ugunsdzēsības muzeja ekspozīcijā) daļa materiālu glābājas Latvijas Ugunsdzēsības muzeja krājumā.

1966. gada 3.maijā ar PSRS MP izdoto lēmumu Nr.344 „Par ugunsdzēsības organizācijas uzlabošanu valstī”, noteikti divi galvenie ugunsdzēsības dienestu veidi: - **profesionālais un brīvprātīgais**, savukārt, profesionālajā ugunsdzēsības dienestā ietilpst Iekšlietu ministrijas militarizētā, nemilitarizētā un resoru ugunsdzēsība. Iekšlietu ministrijai padotās Ugunsdzēsības pārvaldes vadībā darbojās republikas pilsētu un rajonu teritoriālās militarizētās un profesionālās ugunsdzēsības struktūrvienības (vienības un daļas), kā arī uz līguma pamata ar tautsaimniecības objektiem objektu ugunsdrošības aizsardzībai izveidotās militarizētās un profesionālās ugunsdzēsības daļas un ugunsdzēsības profilakses grupas.

No **1967.** gada Mācību vienībā darbojās arī LPSR BUB CP Mācību punkts. Šeit ugunsdrošību apguva dažādu ministriju un resoru speciālisti. Mācību punkta pirmais priekšnieks bija Mācību vienības pasniedzējs, majors Eduards Jēkabsons. Mācību vienība šajā ēkā atradās līdz ēkas pārbūvei, tātad līdz 1974.gadam. Brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem bija iespējas apmeklēt mācību kursus.

Līdz Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanai brīvprātīgo ugunsdzēsēju pirmorganizācijas darbojās ne tikai Rīgas pilsētas lielākajās ražotnēs: “VEF”, ”Alfa”, “Rīgas adītājs ”, bet gandrīz visos citos rūpniecības un lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumos.

Daudzos gadījumos brīvprātīgie ugunsdzēsēji vien nevarēja nodrošināt kvalificētu ugunsdrošības uzraudzību, bija nepieciešamas speciālas zināšanas ugunsdzēsībā. Nolēma tautsaimniecības objektos organizēt attiecīgo resoru ugunsdzēsības daļas, bet svarīgāko objektu apsardzību uzdeva IeM militarizētajiem ugunsdzēsējiem.

Valstī pieauga brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību skaits. Ik gadus rīkoja objektu, rajonu, pilsētu un republikas līmeņa sacensības ugunsdzēsības sportā.

Viens no galvenajiem ugunsdzēsības profilakses uzdevumiem bija radīt cilvēkiem drošus darba un sadzīves apstākļus. Ugunsdzēsības profilaksi pārraudzīja Valsts ugunsdrošības uzraudzības speciālisti, ugunsdrošības inspektori regulāri veica rūpniecības, lauksaimniecības uzņēmumu, organizāciju, iestāžu, dzīvojamo un citu objektu ugunsdrošības tehniskās pārbaudes.

1970. gadā saskaņā ar PSRS Ministru padomes lēmumu “Par tautsaimniecības objektu ugunsdrošības stāvokļa uzlabošanu” uzsākts darbs pie automātisko ugunsgrēku dzēšanas sistēmu ieviešanas tautsaimniecības objektos, pirmsākumos Latvija šai ziņā bija līderis un mācību poligons visai PSRS.

1974. gadā IeM ugunsdzēsības pārvaldes Dienesta un apmācību daļā izveidoja Ugunsgrēku dzēšanas štābu.

1976. gadā štābs saņēma rūpnīcā RAF izgatavoto operatīvo automobili, mikroautobusu “Latvija”.

Štāba operatīvais dežurants majors Visvaldis Voins pie Jelgavas RAF izgatavotā ugunsdzēsības štāba auto

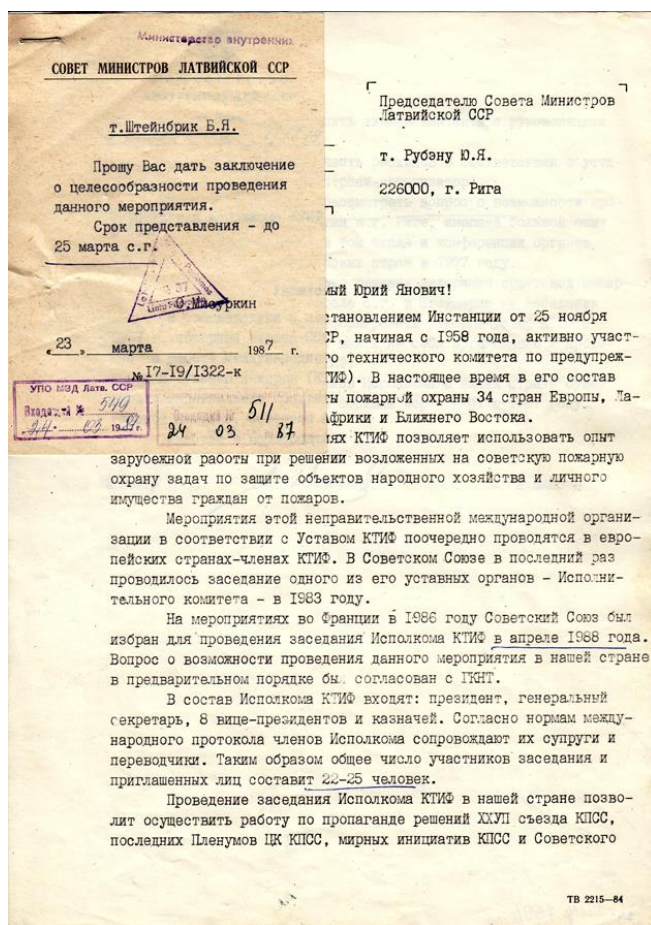
1977. gada 26. decembrī pieņemts PSRS MP lēmums Nr.1115 „Par PSRS Valsts ugunsdrošības uzraudzības nolikuma apstiprināšanu”. Minētais bija vienīgais valdības normatīvais akts, kas pilnībā regulēja valsts ugunsdrošības uzraudzības kārtību, iestāžu tiesisko kompetenci un tml. visā padomju periodā.

1978.gadā PSRS Ugunsdzēsības sporta federācija uzticēja Rīgai rīkot Sociālistisko sadraudzības valstu ugunsdzēsības sporta sacensības un dienestu starptautisko konferenci. Šo plānoto pasākumu laikā pēc rekonstrukcijas darbiem Hanzas ielas 5 depo telpās atklāja Ugunsdzēsības tehnisko izstādi un modernu Centrālo ugunsdzēsības sakaru punktu (CUSP). Ražošanas apvienība “VEF” CUSP vajadzībām izgatavoja un uzstādīja dispečeru aparatūras kompleksu, ko vēlāk ieviesa visās PSRS IeM iestādēs (ugunsdzēsēji, milicija, ieslodzījumu vietas utt.).

1978.gada 4.septembrī PSRS IeM ministra vietnieks ģenerālleitnants K.Nikitins un LPSR iekšlietu ministrs M. Drozds pārgrieza izstādes atklāšanas lentīti. Ugunsdzēsības pārvaldes priekšnieks G.Forands no celtniekiem saņēma simbolisko atslēgu.

Pateicoties G.Foranda neatlaidībai un BUB CP priekšsēdētāja J.Kleinberga atbalstam, durvis vēra ugunsdzēsības tehniskā izstāde, kas jau 1980.gadā ieguva valsts muzeja statusu kā Latvijas Ugunsdzēsības muzejs.

Pēc Mācību vienības pārcelšanas uz Ķengaraga ielu, Rīgā, ēka Hanzas ielā piedzīvoja nopietnu reorganizāciju un pārbūvi. Vienā no ēkas stāviem 1978.gada septembrī tika ierīkots tiem laikiem moderns Centrālais ugunsdzēsības sakaru punkts.

2.

правительства, а также укрепить личные контакты с руководящими деятелями КТИФ.

Имеется в виду, что часть расходов в соответствии с установившейся практикой несет страна-организатор.

МВД СССР просит Вас рассмотреть вопрос о возможности проведения указанного мероприятия в г. Риге, имеющей большой опыт проведения крупных форумов, в том числе и конференции органов пожарной охраны социалистических стран в 1977 году.

В случае положительного решения делегация советской пожарной охраны, выезжающая в апреле с.г. в Швейцарию на заседание Исполкома КТИФ, смогла бы информировать руководителей КТИФ о готовности советской стороны взять на себя организацию и проведение заседания Исполкома КТИФ.

Оформление приема членов Исполкома в нашей стране будет осуществлено в установленном порядке через ГКНТ в 1987 году.

Министр *А. Власов* А. Власов

LATVIJAS PSR MINISTRU PADOMES PREZIDIJA
OPERATIVO JAUTAJUMU
KOMISIJAS SEDES

PROTOKOLA IZRAKSTS
ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА
ЗАСЕДАНИЯ КОМИССИИ
ПРЕЗИДИУМА СОВЕТА МИНИСТРОВ ЛАТВИЙСКОЙ ССР
ПО ОПЕРАТИВНЫМ ВОПРОСАМ

от 15 апреля 1987 г. № 6

§ 6

проведении мероприятий с участием зарубежных представителей

3. Согласиться с предложением МВД (письмо от 25 марта 1987 г. № И/10-371), согласованным с отделом административных дел ЦК Компартии Латвии, о проведении в г. Риге в апреле 1988 г. заседания исполнительного комитета Международного технического комитета по предупреждению и тушению пожаров (КТИФ). Общее количество участников 35 человек, в том числе 2 советских иногородних и 23 зарубежных.

Ответственность за организацию и проведение мероприятия возложить на МВД.

Председатель
Совета Министров Латвийской ССР *И. Рубен*

Управляющий Делами
Совета Министров Латвийской ССР *Я. Шнейдерс*

В. А. Селицкий
Рубен Ф. В.

г. Рига, Советский район
25.04.87.

Исправлен, копии АЗЛЕКСТС - Смирне копии ЗАПРЕЩАЕТСЯ

ИЗДАНИЕ КОПИИ АЗЛЕКСТС - Смирне копии ЗАПРЕЩАЕТСЯ

Видеополучатель
отдел
№ 2

684
22 04 87

УПО МВД Латв. ССР
№ 30 04 87

PSRS IeM pieteikums pasākuma organizācijai Rīgā un Valdības rezolūcija

Latvijas Ugunsdzēsības muzejs, Operatīvā vadības pārvalde, Rīgas reģiona pārvaldes 9. daļa Hanzas ielā 5, Rīgā šodien

1980.gadā IeM Ugunsdzēsības pārvaldes Mācību vienība tika pārveidota par Latvijas Iekšlietu ministrijas ugunsdzēsības Mācību centru, bet 1989.gadā to pārdēvēja par Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta Mācību centru.

1970.-to gadu beigās un **1980.**-to gadu sākumā ugunsdzēsēju iemaņas un prasmes tika pārbaudītas daudzos sarežģītos ugunsgrēkos:

1961.gads ugunsgrēks Šķirotavas stacijā, kas izcēlās pēc divu vilcienu sadursmes rezultātā,

1961.gads ugunsgrēks tvaikoņa „Jānis Rainis” kravas tilpnē,

1962.gads ugunsgrēks Tramvaju un trolejbusu pārvaldes remontdarbnīcās,

1963.gads ugunsgrēks Valsts filharmonijā un Meža parka lielajā estrādē.

1963.gadā plaši meža ugunsgrēki – 1490.

1966.gada 22.jūlijā ugunsgrēks uz Vācijas Demokrātiskās Republikas kuģa “FolkerFreinschaft”, kas atradās Rīgas pasažieru ostā.

1967.gada 28.martā ugunsgrēks rūpnīcā “Kompresors”.

1971.gada 5.janvārī ugunsgrēks Rīgas pilsētas izpilkomitejas Tramvaju un trolejbusu pārvaldes 3.Tramvaju parka vagonu depo ēkā Frīdriha ielā 2.

1972.gada 14.jūnijā Rīgā, Gāles ielā 2, kad metināšanas dzirksteles dēļ aizdegās tankuģis “Ogre”.

1974.gada 15.septembrī Oškalnu II naftas bāzes teritorijā notika sprādziens, kas izraisīja ugunsgrēku.

1983.gadā ugunsgrēks izcēlās Rīgas Centrāltirgus sakņu paviljonā un tā dzēšana norisinājās vairākas dienas. Visplašākais un vienlaikus arī vissekmīgāk nodzēstais ugunsgrēks uz tannkuģa notika

1985.gada 6.martā Ventspils ostā uz Latvijas kuģniecības tankkuģa “Ludvigs Svoboda”. Sekmīgi tika novērsti draudi pilsētai un tās iedzīvotājiem.

1987.gada 24.septembrī ugunsgrēks piecstāvu dzīvojamā ēkā Rīgā, Fr. Engelsa ielā (tagad Stabu).

1990.gada 1.martā pieņemts likums «Par alternatīvo (darba) dienestu» (vēlāk, 2002.g. pieņēma Alternatīvā dienesta likumu, kas zaudējis spēku 2007.gadā). Latvijā vēsmoja neatkarības tuvums, bija svarīgi saglabāt jauno paaudzi, pārorientēt darbam Latvijas labā. Ugunsdzēsībā pastāvēja problēmas ar amatu sarakstu nokomplektēšanu. Likumdevējs sadzirdēja Rīgas 5.patstāvīgās militarizētās ugunsdzēsības daļas iniciatīvu un likuma normās paredzēja alternatīvā dienesta iespēju ugunsdzēsības daļās, nosakot, ka alternatīvo dienestu pilda obligātajā aktīvajā militārajā dienestā iesaucamās personas, kurām likumā noteiktajā kārtībā obligātais aktīvais militārais dienests aizstāts ar alternatīvo dienestu. Alternatīvo dienestu pilda valsts vai pašvaldības institūcijās, valsts vai pašvaldību kapitālsabiedrībās vai sabiedriskajās organizācijās, kuras nodarbojas ar ugunsdzēsības, meklēšanas un glābšanas darbiem. Alternatīvā dienesta veicēju var iesaistīt arī dabas katastrofu vai avāriju seku likvidēšanā.

1990.gada 28.jūnijā Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidijs pieņem lēmumu Nr. 562 „Par apbalvošanas pārtraukšanu Latvijas Republikā, t.sk. ar medaļu „Par drošsirdību ugunsgrēkā” līdz jaunās likumdošanas izstrādāšanai. 50 gadu laikā ar šo medaļu apbalvoti ap 400 Latvijas ugunsdzēsēji un iedzīvotāji.

Divi Latvijas ugunsdzēsēji- Daugavpils brigādes komandieris Sergejs Vorobjovs un Rīgas 3. daļas nodaļas komandieris Valters Kauliņš. apbalvoti ar ordeni „Par vīrišķību” («За личное мужество» (kr.)). Ar minēto ordeni līdz PSRS sabrukumam apbalvoti tikai ap 2000 cilvēki, S. Vorobjova ordeņa Nr. 1609 piešķiršanu ar parakstu apliecinājis PSRS Augstākās Padomes Prezidijs priekšsēdētājs Mihails Gorbačovs.

1990.gada 31.oktobra Iekšlietu ministrijas pavēle Nr.294 noteica no 1990.gada 1.novembra izveidot Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamentu (UGDD).

1991.gada 17.oktobrī apstiprināts iekšlietu iestāžu formas tērpa un atšķirības zīmju apraksts. Neilgi pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas PSRS parauga formas apģērba un atšķirības zīmju nēsāšana tika aizliegta un praktiski visu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu personāls, t. sk. Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta darbinieki bija spiesti nēsāt civilo apģērbu. Ugunsdzēsības dienesta darbinieki, izrādot iniciatīvu, izstrādāja jauna formas apģērba paraugus, kas kļuva par pamatu formas apģērbam, ko vēl šodien nēsā visas IeM sistēmas iestādes.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes Prezidija
1991. gada 17. oktobra lēmuma
„Par Latvijas Republikas iekšlietu
iestāžu darbinieku formas tērpu un
atšķirības zīmju aprakstu”
pielikums

Latvijas Republikas iekšlietu iestāžu darbinieku formas tērpu un atšķirības zīmju apraksts

1. Latvijas Republikas iekšlietu iestāžu darbinieku formas tērps:

1) ziemas pusemēteli.

Taisna silueta puteklmēteļu auduma pusemēteli ar iepogājamu vilnas oderi, 6 kabatām (4 iegrieztas, 2 uzliktas) un 2 iekškabatām (dokumentiem un ierocim). Virs labās augšējās kabatas – uzšuves ar uzvārdu un personisko numuru. Priekšdaļas aizdare ar rāvējslēdzēju un 6 pogām. Iešūtas diviņu piedurknes, uzpleči. Policijas departamenta darbiniekiem un Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbiniekiem uz kreisās piedurknes — dienesta emblēma. Štāvpakle ar piepogājamu kapuci. Pusemēteļa jostasvietā — auklas savilkums (1. attēls);

2) ziemas virsjaka.

Taisna silueta puteklmēteļu auduma virsjaka ar siltināto oderi, 2 kabatām un 2 iekškabatām (dokumentiem un ierocim). Virs labās augšējās kabatas – uzšuves ar uzvārdu un personisko numuru. Priekšdaļa ar slēpto pogu aizdari. Iešūtas diviņu piedurknes ar piešūtām aprocēm, uzpleči. Policijas departamenta darbiniekiem un Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta darbiniekiem uz kreisās piedurknes — dienesta emblēma. Iešūta atlokāma apkakle ar piepogājamu kažokādas apkakli. Virsjakas apakšmala apstrādāta ar jostu, jostas sānu daļās gumija.

3) virsjaka.

Taisna silueta puteklmēteļu auduma virsjaka ar 2 kabatām un 2 iekškabatām (dokumentiem un ierocim). Virs labās augšējās kabatas — uzšuves ar uzvārdu un personisko numuru. Priekšdaļa ar slēpto pogu aizdari. Iešūtas diviņu piedurknes ar piešūtām aprocēm, uzpleči. Policijas departamenta darbiniekiem un Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta darbiniekiem uz kreisās piedurknes — dienesta emblēma. Iešūta atlokāma apkakle. Jakas jostai uzšūti 6 jostas turētāji.

4) ziemas garās bikses.

Taisna silueta puteklmēteļu auduma garās bikses ar siltināto oderi, 2 ielocēm, iegrieztām sānu kabatām un uzliktām kabatām ar pārloku;

5) garās bikses.

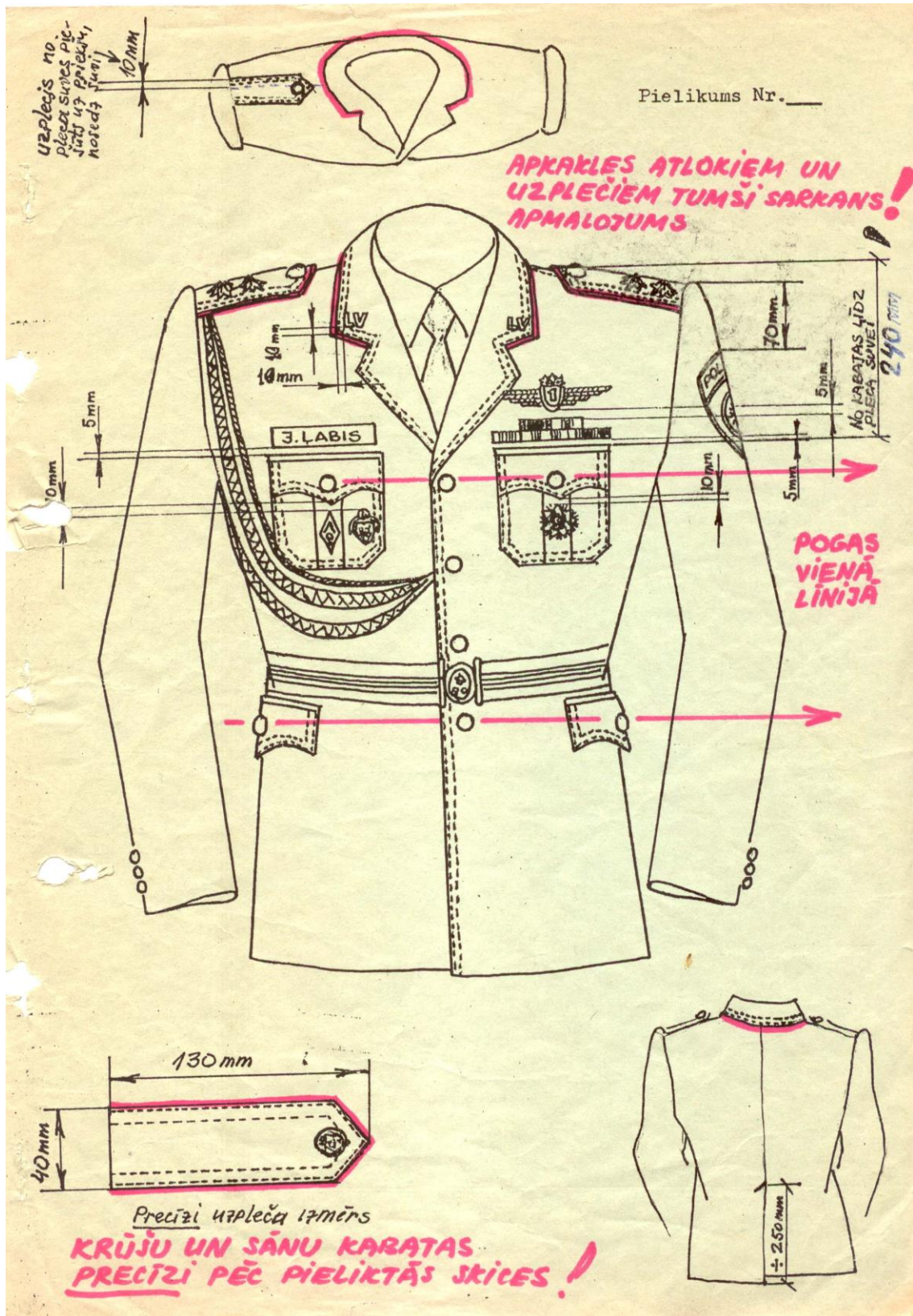
Taisna silueta puteklmēteļu auduma garās bikses ar 4 ielocēm, sānu kabatām, aizmugures kabatu un 1 uzlikto kabatu ar pārloku;

6) garās bikses.

Taisna silueta vilnas auduma garās bikses ar 4 ielocēm, sānu kabatām un aizmugures kabatu;

7) cepure:

a) puteklmēteļu auduma cepure ar nagu un atlokāmu malu (2. attēls).

Formas žaketes darba skice, 1990. gads

Pirmā UGDD jaunā formas apģērba uzšuve

1991.gada 21.decembrī ieviestas jaunas ierindnieka, kaprāļa, seržanta, virsseržanta, virsniekvietnieka, leitnanta, virsleitnanta, kapteiņa, majora, pulkvežleitnanta, pulkveža un ģenerāļa speciālās dienesta pakāpes.

1992.gadā pieņemts likums „Par ugunsdrošību”, akumulējot aktuālas normas no Latvijas Republikas 1930.gada „Uguns apkarošanas likuma”, modernākajiem Eiropas, Skandināvijas, ASV un citu attīstītu valstu ugunsdrošību un civilo aizsardzību reglamentējošiem likumiem. Likums noteica ugunsdrošības tiesiskos un organizatoriskos pamatus, iestāžu, uzņēmumu un organizāciju uzdevumus un kompetenci ugunsgrēku novēršanā un dzēšanā, kā arī iedzīvotāju pienākumus ugunsdrošības jomā.

1992.gada 31.jūlijā apstiprināti Valsts ugunsdrošības noteikumi.

1992.gada 15.decembrī pieņemts Civilās aizsardzības likums.

1993.gadā pieņemts MK lēmums „Par Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas un civilās aizsardzības struktūrvienību ierindas, komandējošā sastāva personu un uz līguma pamata strādājošo darbinieku valsts obligāto apdrošināšanu”. Šis vēsturiski svarīgais lēmums nostiprināja arī ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbinieku pārliecību par valsts atbalstu pildot dienesta pienākumus notikušas nelaimes, invaliditātes iegūšanas vai bojāejas gadījumā, vēlāk šo garantiju nostiprināja atbilstoša likuma normas.

1994.gada 17.augustā uz Mācību centra bāzes nodibināta Ugunsdrošības tehniskā skola, kur uzsākta trīsgadīgās leitnantu ugunsdzēsības tehniķu sagatavošanas programmas realizācija.

1995.gadā ar grozījumiem likumā "Par ugunsdrošību" izveidots vienots valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, faktiski likvidējot UGDD profesionālo ugunsdzēsības dienestu:

"Izveidojot Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta struktūrvienības republikas pilsētās un rajonu pilsētās, izņēmuma kārtā dienestā tajās var pieņemt personas, kuras ir vecākas par 35 gadiem un strādā šā departamenta ierindas un komandējošā sastāva kalpotāju amatos (bez speciālajām dienesta pakāpēm).

Iekšlietu ministrijas Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departamenta profesionālā ugunsdzēsības dienesta ierindas un komandējošā sastāva kalpotāju amatos (bez speciālajām dienesta pakāpēm) nostrādātais laiks tiek ieskaitīts izdienā iekšlietu iestādēs, ja sakarā ar šā departamenta struktūrvienību izveidošanu republikas pilsētās un rajonu pilsētās minētās personas ieceltas šā departamenta ierindas un komandējošā sastāva amatos, piešķirot tām speciālās dienesta pakāpes."

1996.gada novembrī - ieviests vienots glābšanas dienestu izsaukuma tālruņa Nr."112". Latvijā šo numuru veiksmīgi ievieša viena no pirmajām Eiropā un izpelnījās godu 2001.gadā rīkot Eiropas valstu konferenci, lai dalītos gūtajā pozitīvajā pieredzē, analizētu problēmas un atvieglotu līdzīgu ceļu citām ES dalībvalstīm un potenciālajiem ES kandidātiem.

1997.gada 30.janvāra IeM pavēle Nr.42 „Par Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta reglamentu UGDD pārdēvēja par Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (VUGD), ko noteica arī 1997.gada grozījumi likumā "Par ugunsdrošību":

1. Aizstāt 3.pantā, ... 28.panta otrajā daļā vārdus "Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta departaments" (attiecīgā locījumā) ar vārdiem "Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests" (attiecīgā locījumā).

2. 5.pantā:

izteikt 5.punktu šādā redakcijā:

"5) atbilstoši savām tehniskajām iespējām vadīt un veikt neatliekamos glābšanas darbus avāriju, stihisku nelaimju un katastrofu gadījumos līdz brīdim, kad šo darbu vadību pārņem attiecīgie valsts vai pašvaldību dienesti, un, ja nepieciešams, piedalīties turpmākajos glābšanas darbos;"

papildināt pantu ar 8.punktu šādā redakcijā:

"8) realizēt civilās aizsardzības uzdevumus saskaņā ar likumu "Par Latvijas Republikas civilo aizsardzību"."

4. Izteikt 11.pantu šādā redakcijā:

"11.pants. Ugunsgrēka dzēšanas un glābšanas darbu vadītājs

Ugunsgrēka dzēšanas un glābšanas darbus vada ugunsdrošības dienesta vecākais priekšnieks, kas ieradīs notikuma vietā. Ja notikuma vietā ieradusies Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta struktūrvienība, ugunsgrēka dzēšanas un glābšanas darbu vadību uzņemas tās augstākais priekšnieks.

Ugunsgrēka dzēšanas un glābšanas darbu vadītājam ir pakļauti visi ugunsdrošības dienesti, jebkuri citi formējumi un cilvēki, kas ieradušies ugunsgrēka (avārijas) vietā.

Nevienam nav tiesību iejaukties ugunsgrēka dzēšanas un glābšanas darbu vadītāja darbībā, atcelt viņa komandas un rīkojumus vai dot citas komandas un rīkojumus ugunsgrēka dzēšanai."

7. Izteikt 15.pantu šādā redakcijā:

"15.pants. Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests ir speciāls valsts dienests, kura nolikumu apstiprina un darbinieku skaitu nosaka valdība.

Republikas pilsētās un rajonu pilsētās šā dienesta struktūrvienības tiek izveidotas atbilstoši valdības apstiprinātajam sarakstam.

Starptautiskajās ugunsdrošības organizācijās Latvijas Republikas intereses ugunsdrošības jautājumos pārstāv Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests."

1998.gada 21.maijā Saeima pieņēma grozījumus likumā „Par Latvijas Republikas civilo aizsardzību”:

1. Izteikt 5.pantu šādā redakcijā: „Sistēmas vadības struktūra. Sistēmas darbību plāno, koordinē, vada un kontrolē Iekšlietu ministrijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Ministru prezidents izveido un konkrētas ārkārtējās situācijas gadījumā sasauc Ārkārtējo situāciju valdības operatīvo komisiju, kas organizē preventīvos pasākumus, kā arī glābšanas un ārkārtējo situāciju izraisīto seku likvidēšanas pasākumus. Ārkārtējo situāciju valsts operatīvās komisijas nolikumu apstiprina Ministru kabinets.

Par republikas pilsētas un rajona civilo aizsardzību un tās uzdevumu izpildi atbild attiecīgās pilsētas un rajona Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta struktūrvienības priekšnieks.

1998.gada 20.jūnijā ar Iekšlietu ministrijas pavēli Nr.292 Iekšlietu ministrijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta sastāvā izveidoja Ārkārtējo situāciju gatavības plānošanas pārvaldi (vēlāk pārdēvēta par Civilās aizsardzības pārvaldi).

VUGD Civilās aizsardzības pārvaldes darbinieki, Daugavas krastmalā, Rīgā, 2001.g.
1.rindā vidū -VUGD CA pārvaldes priekšnieks, pulkvedis Aivars Mednis

1998.gadā stājās spēkā likums „Par izdienas pensijām IeM sistēmas darbiniekiem ar speciālajām dienesta pakāpēm”, savulaik iniciators šāda normatīvā akta izstrādei arī bija Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

2002.gada 10.maijā Iekšlietu ministrija ar rīkojumu Nr.310 apstiprina VUGD apbalvojuma zīmi „Par nopelniem”

2002.gada 01.aprīlī uz Ugunsdrošības tehniskās skolas bāzes nodibināta Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža, kur uzsākta ugunsdrošības un civilās aizsardzības tehniķu sagatavošana ar pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību;

2002.gada 30.maijā pieņemts Mobilizācijas likums, spēkā stājās **01.01.2005.** Mobilizācija aptver Nacionālos bruņotos spēkus, valsts civilās aizsardzības sistēmu un tautsaimniecību:

- valsts un pašvaldību institūciju pārkārtošanu darbam valsts apdraudējuma gadījumā;
- Nacionālo bruņoto spēku un civilās aizsardzības formējumu mobilizāciju;
- pasākumus tautsaimniecības pārorientēšanai no miera laika apstākļiem uz darbu valsts apdraudējuma gadījumā;

- iedzīvotāju normētu apgādi ar pārtiku, rūpniecības un medicīniskajām precēm, nodrošināšanu ar neatliekamo medicīnisko palīdzību, sakaru, transporta un citiem pakalpojumiem valsts apdraudējuma gadījumā;
- Nacionālo bruņoto spēku, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Valsts policijas, Valsts robežsardzes, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta un mobilizējamo civilās aizsardzības formējumu nodrošināšanu ar energoresursiem valsts apdraudējuma gadījumā;
- plašsaziņas līdzekļu darba nodrošināšanu valsts apdraudējuma gadījumā.

Mobilizāciju izsludina, izmantojot visu veidu sakaru un plašsaziņas līdzekļus.

- Mobilizācijai civilās aizsardzības formējumos un civilās aizsardzības pasākumu veikšanai ir pakļauti iedzīvotāji, kuri nav pakļauti mobilizācijai Nacionālajos bruņotajos spēkos un Valsts robežsardzē saskaņā ar mobilizācijas uzdevumu.
- Mobilizācijai civilās aizsardzības formējumos ir pakļauti atsevišķu amatu un profesiju darbspējīgie iedzīvotāji atbilstoši formējuma darbības profilam.

Uz mobilizācijas likuma pamata izdota virkne Ministru kabineta normatīvie akti, t.sk. 2005.gada 20.decembrī
Ministru kabineta noteikumi Nr.966

„Noteikumi par mobilizējamo civilās aizsardzības formējumu veidošanas kārtību un finansējumu”, nosakot, ka

formējumiem atbilstoši to darbības profilam ir šādi uzdevumi:

- veikt glābšanas darbus un sniegt medicīnisko palīdzību iedzīvotājiem valsts apdraudējuma situācijā;
- veikt katastrofu seku likvidēšanas neatliekamos pasākumus.

Mobilizējamo civilās aizsardzības formējumu materiāltehnikā nodrošinājuma paraugnormas

Nr. p.k.	Darba apģērbs, individuālie aizsardzības līdzekļi, inventārs un cits nodrošinājums	Norma
1	2	3
I. Darba un speciālais apģērbs		
1.	Jaka, bikses vai kombinezons (no tumši zilās krāsas auduma):	
1.1.	vasaras	Katrai personai
1.2.	ziemas	Katrai personai
2.	Apavi:	
2.1.	vasaras	Katrai personai

2.2.	ziemas	Katrai personai
3.	Cepure (no tumši zilās krāsas auduma):	
3.1.	vasaras	Katrai personai
3.2.	ziemas	Katrai personai
4.	Cimdi	Katrai personai
5.	Specializēts darba apģērbs (piemēram, speciāli apavi, aizsargķiveres, cimdi, drošības jostas, aizsargbrilles atbilstoši darba specifikai)	Personālam, kas veic darbu specifiskos apstākļos
II. Individuālie aizsardzības līdzekļi		
6.	Elpošanas ceļu aizsarglīdzekļi (piemēram, respiratori, rūpnieciskās gāzmaskas, saspiesta gaisa izolējošie elpošanas aparāti). Ja iegādāti saspiesta gaisa izolējošie elpošanas aparāti – komplektā papildu kompresors aparātu balonu uzpildei un aparātu testēšanas ierīce	Katrai personai elpošanas ceļu aizsarglīdzeklis atkarībā no darba specifikas
III. Inventārs formējuma autonomas darbības nodrošināšanai (arī lauka apstākļos)		
7.	Telts	Visa personāla izmitināšanai
8.	Matracis	Visa personāla izmitināšanai
9.	Telts apkures siltumģenerējošā ierīce	Katrai teltij
10.	Portatīvā elektrostacija (220 V) ar apgaismošanas komplektu (jaudai un apgaismošanas komplektam jānodrošina visu telšu apgaismošana)	Daudzums atkarībā no telšu skaita un to tilpuma
11.	Guļammaiss	Katrai personai
12.	Ēdināšanas piederumi (katliņš, karote, dakšiņa, nazis, krūze, termos)	Katrai personai
13.	Lauka virtuve ar aprīkojuma komplektu	Viena uz 100 cilvēkiem
IV. Medicīniskais nodrošinājums formējuma personālam		
14.	Materiāli pirmās palīdzības sniegšanai, medicīniskie materiāli un medikamenti medicīniskās palīdzības nodrošināšanai	Materiālu uzskaitījums — atkarībā no formējuma darbības profila, daudzums — atkarībā no personāla skaita
V. Vides izlūkošanas mēraparāti		
15.	Portatīvais radiācijas dozas jaudas mērītājs	Viens katrai formējuma patstāvīgajai mobilajai struktūrvienībai (nodaļai)
16.	Kaujas un indīgo vielu portatīvais gāzu detektors	Viens katrai formējuma patstāvīgajai mobilajai struktūrvienībai
17.	Individuālie dozimetri	Personālam, kas veic darbu specifiskos apstākļos
VI. Bruņojums		
18.	Speciālie līdzekļi atbilstoši specifisku formējumu uzdevumiem	Daudzums — atkarībā no personāla skaita
VII. Sakaru līdzekļi		
19.	Mobilie un pārnēsājami radiosakaru līdzekļi	Atkarībā no formējuma uzdevumu specifikas
VIII. Transports un tehnika		
20.	Autotransports:	
20.1.	formējuma autonomas darbības, medicīniskās aprūpes un saimnieciskajai nodrošināšanai	

20.2.	formējuma personāla pārvietošanai	Visa personāla pārvietošanai
20.3.	specializētais autotransports, inženiertehnika, aprīkojums, ierīces formējuma uzdevumu izpildei	Atbilstoši formējuma uzdevumiem

Mobilizējamo civilās aizsardzības formējumu personāla darba apģērba atšķirības zīmes un uzšuves

1. zīm. Atšķirības zīme uz darba apģērba piedurknes

2. zīm. Uzšuve uz formējuma komandiera darba apģērba

3. zīm. Uzšuve uz formējuma komandiera vietnieka darba apģērba

2009.gadā Iekšlietu ministrija nodibina apbalvojuma zīmi „Par pašreizējību”

2011.gadā VUGD nodibina apbalvojuma zīmi „Par ieguldījumu starptautiskās palīdzības sniegšanā”

2013.gadā VUGD nodibina apbalvojuma zīmi „Par priekšzīmīgu dienestu” , zīmei ir trīs pakāpes- I, II un III.

2014.gadā dibināta Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta medaļa „Par drosmi” kā iestādes apbalvojums ar mērķi - paust atzinību un cieņas apliecinājumu par drosmīgu, varonīgu un augsti profesionālu rīcību, glābjot dzīvību un materiālās vērtības. 2014.gada laikā ar šo medaļu apbalvoti vairāk, kā 400 ugunsdzēsēji.

*Latvijas Ugunsdzēsības muzejs
Rīga,
2015.gada marts*